

KLASSIEKE
ACADEMIE
VOOR BEELDENE KUNST

Studiegids opleidingen

2024 – 2025

Inhoud

Inleiding	2
Basisscholing	3
Algemene informatie	3
Onderwijsprogramma	3
Programma leeruitkomsten (PLU)	4
Vakscholing 1, 2 en 3	5
Algemene informatie	5
Vakscholing 1	7
Onderwijsprogramma	7
Materialen	9
Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader	10
Vakscholing 2	12
Onderwijsprogramma	12
Materialen	15
Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader	16
Vakscholing 3	18
Onderwijsprogramma	18
Materialen	20
Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader	21
Masterscholing 1 en 2	23
Algemene informatie	23
Eindexamenreglement	26
Verplicht vak Masterscholing 2	28
Keuzevakken	28
Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader Masterscholing 1	37
Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader Masterscholing 2	41

Inleiding

In de studiegids staat alle nodige informatie over de Basis-, Vak- en Masterscholing.

De informatie over aanmelding, toelating, annulering en tussentijdse beëindiging staat op de website van de Klassieke Academie.

Belangrijke documenten op de website:

Deze studiegids

(<https://klassiekeacademie.nl/studiegids-opleidingen>)

Het leerplan

(<https://klassiekeacademie.nl/leerplanka>)

De algemene voorwaarden

(<https://klassiekeacademie.nl/algemene-voorwaarden-basis-vak-en-masterscholing>)

De regeling klachten en beroep

(<https://klassiekeacademie.nl/klachten-en-beroep>)

Basisscholing

Algemene informatie

Bij de Klassieke Academie word je opgeleid in de rijke traditie van technieken en vaardigheden van de Nederlandse figuratieve kunst. Je leert in de Basisscholing een aantal basistechnieken van het tekenen en je leert je talent aan te spreken. De Basisscholing is een goede voorbereiding op het toelatingsexamen van de Vakscholing.

Je krijgt gedurende 30 weken tweeënhalf uur les. Om de geleerde technieken te oefenen ben je thuis ongeveer dezelfde tijd hiermee aan het werk.

Tijdens de lessen en in de werkbespreking aan het eind van de opleiding wordt je werk besproken.

Op de volgende bladzijde staat het programma leeruitkomsten. Hierin wordt aangegeven welke kennis je verwerft, welke vaardigheden je je eigen maakt en welke attitude van je wordt verwacht. Het geeft inzicht op welke wijze er tijdens de werkbespreking naar het proces van je ontwikkeling wordt gekeken.

Wil je tot Vakscholing 1 worden toegelaten? Meld je tijdig aan via het aanmeldformulier op de website. Het is verstandig aan je docent advies te vragen of deze je geschikt acht voor de Vakscholing.

Na aanmelding voor Vakscholing 1 ontvang je een ontvangstbevestiging en je krijgt tijdig een uitnodiging voor het toelatingsexamen. Het toelatingsexamen vindt in de tweede helft van juni plaats.

In Vakscholing 1 worden maximaal 22 studenten toegelaten. Als er meer kandidaten worden toegelaten (op grond van de kwaliteit van het meegenomen werk) dan er kunnen worden geplaatst, is plaatsing afhankelijk van de beoordeling door de toelatingscommissie.

Onderwijsprogramma

Maandag

9:30-12:00 of/en 12:30-15:00

Elvira Dik

Je kunt de Basisscholing zien als een voorproefje van wat je tijdens de Vakscholing leert. Zo raak je bekend met de werkwijze en terminologie die op de Klassieke Academie gebruikelijk is. Het is belangrijk dat je bij het tekenen oog krijgt voor juiste verhoudingen en de vormweergave traint. Aan de orde komen bijvoorbeeld: stilleven tekenen, tekenen van gipskoppen, portret- en modeltekenen. Dit alles in lijn en toonwaarden en met diverse technieken.

Materialen: potlood B2 en B3, wilgenhoutskool 10mm breed of dikker, schetsboek A3 formaat, zwarte stift 1 tot 3 mm.

Programma leeruitkomsten (PLU)

Programma Leeruitkomsten Basisscholing:		
De student kan, met als vertrekpunt het eigeninstapniveau, schetsen en tekeningen maken van stillevens, gipskoppen, portretten en modellen in lijn en toonwaarden met diverse technieken. De student toont ontwikkeling in vormweergave en juiste verhoudingen.		
Kennis	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Anatomie	De student heeft beperkte kennis van de proporties van het menselijk lichaam: skelet, spieren, gewrichten, beweging, het evenwicht en balans.	nvt
Ruimte	De student heeft beperkte kennis en inzicht hoe je een vertaling van driedimensionaal naar tweedimensionaal realiseert.	nvt
Tekentechnieken	De student heeft kennis van de belangrijkste tekenmaterialen en -technieken.	nvt
Compositie	De student kent de rol van vormen, opbouw, licht en donker en bij een compositie	nvt
Vaardigheden	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Anatomisch modeltekenen	De student kan tekeningen van het menselijk lichaam maken met een zich ontwikkelend inzicht in proporties.	nvt
Ruimtesuggestie	De student is enigszins in staat door middel van licht en schaduw de bolling van een voorwerp weer te geven.	nvt
Tekentechnieken	De student kan, passend bij het niveau, omgaan met diverse tekenmaterialen. De student maakt gebruik van de basistechnieken om onderwerpen in zwart- wit- en grijstonen op papier tekenen en daarin keuzes te maken.	nvt
Compositie	De student kan verschillende types beeldmateriaal en opstellingen tekenend bestuderen en kan door de gekozen compositie de afbeelding bij elkaar houden en met licht, donker en tussentoon een ontwerp met illusie van ruimte componeren.	nvt
Attitude	De student laat naast gedrevenheid een onderzoekende houding zien, toont beginnend vakmanschap en creërend vermogen.	Competenties nvt

Vakscholing 1, 2 en 3

Algemene informatie

Inleiding

In Vakscholing 1, 2 en 3 word je in drie jaren opgeleid tot aankomend beeldend kunstenaar. Bij de Vakscholing staan vakkennis en -vaardigheden centraal, je leert verschillende beeldende technieken en vaardigheden beheersen.

Daarnaast komt ook expressie en het ontwikkelen van ideeën aan bod. Je krijgt naast klassikale uitleg en toelichting, individuele aandacht van docenten die zelf praktiserend kunstenaar zijn. De lessen kunstgeschiedenis en kunstbeschouwing worden gegeven door een universitair opgeleide docent.

Lessen

Je volgt gedurende 30 weken de verplichte lessen. In Vakscholing 1 en 3 zijn dat 11,5 lessen per week, in Vakscholing 2 worden deze uren in het 2e semester uitgebreid met per student 9 introductielessen grafiek en 3 lessen model boetsen van tweeënhalf uur. Reken erop dat je gemiddeld minimaal 8 uur per week aan je huiswerk moet besteden.

Mentor

Aan elke jaargroep wordt een mentor toegewezen. De mentor geeft gevraagd en ongevraagd informatie en advies over allerlei zaken die de academie en de studievoortgang raken. Groepsgewijs, maar ook individueel:

- inhoudelijke informatie over academiebrede zaken
- ondersteuning en advisering bij (stagnerende) studievoortgang of problemen
- eerste aanspreekpunt voor jaargroep en individuele student
- afstemming met collega-docenten en stafdocent Basis- en Vakscholing

Externe vertrouwenspersoon

We vinden het belangrijk, dat iedereen zich op de Klassieke Academie veilig voelt. Als er toch iets gebeurt, waar je last van hebt en waar je over zou willen praten, kan je natuurlijk contact opnemen met je mentor, maar eventueel ook met onze externe vertrouwenspersoon: Mineke Gravers, vertrouwenspersoon@klassiekeacademie.nl.

De vertrouwenspersoon kan naar je verhaal luisteren en je daarna begeleiden en adviseren over vervolgstappen bij het intern oplossen van je klacht/melding over ongewenste omgangsvormen, zoals pesten, discriminatie, verbaal geweld, seksuele intimidatie of agressie. Samen proberen jullie de vraag "hoe tot een oplossing te komen?" te beantwoorden. De gesprekken met een vertrouwenspersoon zijn vertrouwelijk. Bij melding van een strafbaar feit heeft de vertrouwenspersoon als burger een aangifteplicht.

Op grond van ervaringen kan de vertrouwenspersoon gevraagd en ongevraagd het dagelijks bestuur adviseren zaken op te pakken, ook hierbij staat de vertrouwelijkheid voorop.

Programma leeruitkomsten en toetsingskader

Van alle studie jaren Vakscholing is een programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader gemaakt (zie inhoudsopgave). Hierin wordt aangegeven welke kennis je verwerft, welke vaardigheden je je eigen maakt en welke attitude van je wordt verwacht. Het geeft het inzicht op welke wijze er tijdens de werkbesprekingen naar het proces van je ontwikkeling wordt gekeken.

Werkbesprekingen

De tussenwerkbesprekingen aan het eind van het 1e semester en de eindwerkbesprekingen in juni zijn verplicht.

Werkbespreking 1e semester Vakscholing 1, 2 en 3

De tussentijdse werkbespreking aan het eind van het 1e semester geeft je een beeld waar je in het tweede semester extra aandacht aan zou moeten besteden, er wordt nadrukkelijk gekeken naar je ontwikkelingsproces.

Werkbespreking 2e semester Vakscholing 1, 2 en 3

Voor de eindwerkbespreking maak je een keuze uit uitsluitend tijdens het betreffende studiejaar gemaakte werkstukken, schetsen, voorstudies enz. Je moet een voldoende beeld geven voor een beoordeling.

De werken worden beoordeeld door de docenten van het volgende studiejaar. Je eigen docenten zijn bij deze eindwerkbespreking aanwezig.

In de slotvergadering van de eindwerkbespreking van Vakscholing 1 en 2 wordt bepaald of je al dan niet kan worden toegelaten tot het volgende studiejaar. Aan voortzetting van je studie kunnen voorwaarden worden verbonden.

In de slotvergadering van de eindwerkbespreking van Vakscholing 3 wordt bepaald of je al dan niet het getuigschrift 'aankomend beeldend kunstenaar' krijgt uitgereikt en kan worden toegelaten tot de Masterscholing.

Studiejaar overdoen

Als je een studiejaar negatief hebt afgesloten, mag je dat jaar overdoen, als in de slotvergadering is bepaald dat de docenten perspectief zien in je ontwikkeling.

Negatief bindend studieadvies

De Klassieke Academie heeft het recht een beargumenteerd negatief bindend studieadvies te geven.

Inhoud volgende pagina's

Op de volgende bladzijden van de studiegids vind je per studiejaar:

- het verplichte onderwijsprogramma
- de benodigde materialen/boeken
- het programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader

Vakscholing 1

Onderwijsprogramma

Woensdag

15:30-18:00 Tekentechnieken, Elvira Dik

In het vak tekentechnieken leer je om te gaan met diverse tekenmaterialen zoals: potlood, houtskool, Siberisch krijt/Contékrijt en inkt. De basistechnieken zoals: arceren, toonwaarden inschatten en meten komen uitgebreid aan de orde. Je krijgt hierdoor een ruime keuze om je onderwerp in zwart- wit- en grijstonen op papier te tekenen. Als je de toonwaarden (= licht en donker) goed kan inschatten, komt dat later zeer goed van pas als je gaat schilderen. Sowieso kan een zwart-wit-grijs tekening al vaak prachtige resultaten opleveren!
We tekenen grotendeels naar stilleven.

18:30-21:00 Ruimtesuggestie: perspectief en plastiek, Peter Hartwig

Bij het tekenen en schilderen van landschappen, stadsgezichten of stillevens maken we een vertaling van driedimensionaal, de ruimte om ons heen, naar tweedimensionaal, het platte vlak van het papier of doek. Om op dat platte vlak een suggestie van ruimtelijkheid of diepte te krijgen, staan ons een aantal hulpmiddelen ter beschikking. Een daarvan is het geometrisch perspectief. Een systeem van denkbeeldige lijnen en punten waarvan de horizon met vluchtpunten en -lijnen de belangrijkste elementen zijn. Naast de geometrische vorm en vaak in combinatie daarmee te gebruiken zijn er nog andere perspectieven zoals sferisch-, coulissen-, contrast-, kleurperspectief enzovoort. Plastiek is het andere middel om ruimtelijkheid op het platte vlak te creëren. Kortweg gezegd: door middel van licht en schaduw de bolling van een voorwerp weergeven.

Donderdag

9:30-12:00 Anatomisch modeltekenen, Annelies Middel

Het menselijk skelet, spieren, gewrichten, beweging, evenwicht en balans worden met een levend model inzichtelijk gemaakt. In de les wordt getekend, thuis een anatomiemap aangelegd, waarin oorsprong, aanhechting en functie van spieren wordt uitgewerkt. De mappen worden individueel besproken en dienen als naslagwerk gedurende de academietijd. Gedurende het jaar wordt alle anatomie die voor de schilder van belang is, behandeld.

12:30-15:00 Compositie en expressie, Xandra Donders

Doelen. In de lessen compositie en expressie worden verschillende compositorische vaardigheden in samenhang met verschillende expressies eigen gemaakt.

In het 1ste semester ga je composities bestuderen met de focus op de ritmische opbouw van een schilderij (horizontale/vertikalen/diagonalen) en de bogen.

Ordering door ritmiek en bogen geeft een samenhang in tekeningen/schilderijen. In feite ga je vereenvoudigingen, ordeningen, abstracties aanbrenge in de chaos die je ziet.

In het 2e semester ga je composities bestuderen met de focus op de licht/donker verdeling binnen een schilderij en de verschillende toengroepen. Ordering door licht en donkerverdeling geeft ruimtelijkheid en net zoals ordering door ritmiek + bogen geeft een samenhang in tekeningen/schilderijen.

Ook zal er aandacht zijn voor verschillende expressies die bij de composities horen: verstild/statisch en dynamisch/expressief/dramatisch.

D.m.v. tekenen; collages; tekenend bestuderen van reproducties uit de kunstgeschiedenis/hedendaagse kunst; ruimtelijke opstellingen; fantasietekeningen en schilderen met 'droge kwast' ga je deze compositorische vaardigheden eigen maken.

Je gaat aan de slag met de input en feedback en pakt nieuwe uitdagingen aan. Belangrijke credo's in de lessen zijn: lelijke tekeningen maken en fouten maken mag/ risico's nemen en afkijken moet/ plezier maken hoort erbij. Het groeiproces zelf is een belangrijke doelstelling.

Opdrachten. De laatste lessen van zowel het semester 1 als 2 toon je de wil om met de eigen gemaakte compositorische vaardigheden tot een persoonlijke expressie te komen aan de hand van een eigen gekozen (maatschappelijk) thema.

Je probeert daarbij je werk binnen de brede culturele wereld of een specifiek kader van de kunsten te plaatsen.

Gestart zal worden met het aanleggen van een portofolio (beeldfamiliemap) van werken van verschillende kunstenaars waarin je je herkent.

15:30-17:00 Kunstgeschiedenis, Ellen van der Vecht

In de lessen kunstgeschiedenis voor het eerste jaar zal een overzicht worden gegeven van de kunst van voornamelijk West-Europa, waarbij wordt aangevangen bij de grottekeningen van ca 15.000 jaar geleden en die zal eindigen rond 1800 n.C. Nadruk ligt op begrip van de opeenvolgende en naast elkaar bestaande stromingen, ontwikkeling van verschillende stijlen en het effect van belangrijke uitvindingen in de loop der eeuwen zoals het perspectief en chiaroscuro.

Eindopdracht: essay waarin naast een beeldanalyse van een zelf gekozen kunstwerk een aantal persoonlijke vragen beantwoord moeten worden.

Met de twee voorgeschreven boeken (zie materialen) wordt in de meeste lessen actief gewerkt.

Materialen

Basismaterialen: schetsboek, tekenklemmen (2 stuks), grafietpotloden 2B/4B/6B, houtskool diverse diktes, kneedgum en potloodgum, puntenslijper of afbreekmesje, keukenrol.

Tekentechnieken

Basismaterialen plus: wit papier of schetsboek 120 grams (minstens A3-formaat), zwart en wit Contékrijt (zacht), Siberisch krijt 2B en 4B, rietpen, kroontjespen, Oost-Indische inkt, rond Japans penseel, glazen potje en oude doek.

Ruimtesuggestie: perspectief en plastiek

Basismaterialen plus: liniaal van 50cm, gradenboog of geodriehoek.

Anatomisch modeltekenen

Basismaterialen plus: A3 portfolio multomap met insteekhoezen (wordt in les 1 getoond en kan dan besteld worden).

Compositie en expressie

Basismaterialen en materialen als bij Tekentechnieken plus: klein spotje (bv IKEA, ledlicht), klein spiegeltje, lijm, schaar en collagemateriaal zoals oude (kunst)tijdschriften, 2 multomappen A4 met insteekhoezen voor Beeldfamilie en Portofolio (= optioneel, kan ook digitaal).

Boeken (verplicht)

- Louise Gordon, Portret- en figuurtekenen, anatomie en techniek.
- Honour & Fleming, Algemene Kunstgeschiedenis, geen oudere druk dan 2012.
- Ad de Visser, Hardop kijken, druk met of zonder voetnoten, naar eigen voorkeur.

Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader

N.B.: In de kolom competenties staan letters vermeld, deze verwijzen naar de zes artistieke kunstenaarsrollen uit het leerplan (<https://klassiekeacademie.nl/leerplanka>).

Programma Leeruitkomsten Vakscholing 1:		
De student heeft kennis van tekentechnieken, anatomie, compositie, expressie en ruimtesuggestie en kan op eerstejaarsniveau voorstudies, schetsen en tekeningen maken. Daarnaast maakt de student een eindwerkstuk in een licht-donker compositie met een model in een ruimte.		
Kennis	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Kunstgeschiedenis	De student heeft kennis van de kunst van voornamelijk West-Europa van ca 15.000 jaar geleden tot rond 1800 n.C. met aandacht voor stromingen en de ontwikkeling van verschillende stijlen.	B
Anatomisch modeltekenen	De student heeft kennis van het menselijk skelet, spieren, gewrichten, beweging, het evenwicht en balans.	B
Ruimtesuggestie	De student heeft kennis en inzicht hoe je een vertaling van driedimensionaal, de ruimte om ons heen, naar tweedimensionaal, het platte vlak van het papier of doek maakt.	B
Tekentechnieken	De student heeft kennis van tekenmaterialen en tekentechnieken.	B
Compositie en expressie	De student heeft kennis van verschillende compositorische mogelijkheden en de samenhang tussen compositie en expressie.	B
Vaardigheden	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Kunstgeschiedenis	De student kan een essay schrijven, waarin een beeldanalyse wordt gegeven naast de beantwoording van een aantal persoonlijke vragen.	A, B
Anatomisch modeltekenen	De student kan het menselijk lichaam, met in achtname van de anatomische kennis en de juiste verhouding, tekenen. De student maakt een anatomiekaart met nadruk op oorsprong, aanhechting en functie van spieren.	B, C
Ruimtesuggestie	De student kan, door toepassing van de diverse perspectieven en het gebruik van licht en donker (plastiek), ruimtelijkheid verwezenlijken.	C
Tekentechnieken	De student kan omgaan met diverse tekenmaterialen en kan met de basistechnieken zoals arceren, toonwaarden inschatten en meten onderwerpen in zwart- wit- en grijstinten op papier tekenen en daarin keuzes maken.	C

Compositie & Expressie	De student heeft zich, d.m.v. tekeningen, collages en het tekenend bestuderen, compositorische vaardigheden en verschillende expressies eigen gemaakt en kan aan de hand van een eigen gekozen thema tot een persoonlijke expressie komen. De student start met het aanleggen van een portofolio.	B, C
Attitude	De student laat unieke gedrevenheid zien naast een onderzoekende houding, toont beginnend vakmanschap en creërend vermogen en toont de wil tot samenwerken en performance o.a. op de werkbespreking.	Competenties A, B, C, D, E, F

TOETSINGSKADER, BEOORDELINGSKADER VAKSCHOLING 1

De student heeft kennis en vaardigheden van tekentechnieken, anatomie, compositie en expressie, ruimtesuggestie, plastiek en kunstgeschiedenis en maakt op eerstejaarsniveau diverse werkstukken en een eindopdracht met een compositie in licht-donker met model in een perspectivische ruimte. De student toont de ontwikkeling naar de eindopdracht aan met behulp van voorstudies, tekeningen (potlood, houtskool, krijt of penseel), schetsboeken en portofolio.		
	Onvoldoende	Voldoende
Kennis (K)	Laat (meer dan) onvoldoende kennis zien aan de hand van werkstukken en een compositie in licht-donker van een model in een ruimte.	Laat (meer dan) voldoende kennis zien aan de hand van werkstukken en een compositie in licht-donker van een model in een ruimte.
Vaardigheden (V)	Laat (meer dan) onvoldoende technieken en vaardigheden zien in voorstudies, tekeningen, schetsboeken en werkstuk(ken) en een compositie in licht-donker met een model in een ruimte.	Laat (meer dan) voldoende technieken en vaardigheden zien in voorstudies, tekeningen, schetsboeken en werkstuk(ken) en een compositie in licht-donker met een model in een ruimte.
Attitude (T)	Laat onvoldoende een unieke gedrevenheid naast een onderzoekende houding zien en toont weinig tot onvoldoende beginnend vakmanschap en creërend vermogen. Toont weinig tot onvoldoende wil tot samenwerken en performance.	Laat (meer dan) voldoende een unieke gedrevenheid naast een onderzoekende houding zien en toont meer dan voldoende beginnend vakmanschap en creërend vermogen. Toont de wil tot samenwerken en performance.
Resultaat	Laat (meer dan) onvoldoende ontwikkeling in vakkennis en vaardigheden in de werkstukken en eindopdracht zien en wordt niet toegelaten tot Vakscholing 2.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling in vakkennis en vaardigheden in de werkstukken en eindopdracht zien en wordt toegelaten tot Vakscholing 2.
Randvoorwaarde	De student heeft de lessen gevolgd en voldoende werk geleverd. De student heeft deelgenomen aan de tussenwerkbespreking. De student heeft voor kunstgeschiedenis een met voldoende beoordeeld essay ingeleverd.	

Vakscholing 2

Onderwijsprogramma

Maandag

Tweede semester 9:30-12:00/ 12:30-15:00 Introductielessen Grafiek en Model boetseren

Paradijsvogelstraat

Studenten ontvangen tijdig een rooster op welke tijd de lessen voor hun groep plaatsvinden (klas wordt in drie groepen verdeeld).

Docent: Eline Brontsema

Hoogdruk, daar wordt tijdens deze lessen voornamelijk de houtsnede mee bedoeld. Het is de bedoeling dat iedere student een houtsnede maakt. Dat doen we in de reductietechniek: de prent wordt in drie drukgangen gedrukt en tussen de drukgangen door wordt de houtplaat verder weggesneden (gereduceerd). Omdat het een grafische druktechniek is, kan er bovendien in oplage (ong. 6 exemplaren) worden gedrukt. Je kunt de oplage precies hetzelfde drukken, maar je kunt ook ieder vel anders drukken. Uitgangspunt voor de houtdruk is een tekening uit je schetsboek, een modelstudie, een landschap; alles is mogelijk. Deze techniek biedt vele mogelijkheden en de resultaten zijn altijd weer verrassend. Wat moeten studenten meenemen voor de eerste les?

1) Een idee voor een houtsnede, d.w.z. een tekening op formaat 20x30cm (A4). Voorwaarde is dat er verschillende toonwaarden in zitten, dus geen zwart-wit lijntekening. Let op: neem echt een tekening mee, dus geen foto. Dit omdat we in de les meteen aan de slag gaan met de houtsnede en er geen tijd is om eerst je ontwerp te maken.

2) We maken een kleurenhoutsnede, dus let ook op kleur in je ontwerp.

Docent: Reinder Homan

Diepdruk: aan de hand van originele prenten wordt een reis gemaakt door de techniek en historie van de grafische technieken (hoog-, diep- en vlakdruk). Vervolgens spitst het verhaal zich toe op de ets en wordt de techniek hiervan uit de doeken gedaan, waarbij in eerste instantie de lijnets centraal zal staan. Hierbij wordt bijzondere aandacht besteed aan het in verschillende fasen bijten van de plaat.

Docent: Marieke Keuken

Vlakdruk, steendruk of lithografie berust op het principe dat water vet afstoot en omgekeerd.

Met een vettig krijt of inkt wordt een tekening aangebracht op een lithosteent. Bij het afdrukken wordt het oppervlak bevochtigd: de drukinkt 'pakt' dan alleen de getekende lijnen en vlakken en niet de vochtige blanco steen.

Docent: Cindy Sprokel

Model boetseren. In een drietal lessen behandelen we enkele basisregels van het beeldhouwen. We werken met een levend model. Aandachtspunten zijn daarbij het goed ruimtelijk leren kijken, met aandacht voor de juiste anatomisch verhoudingen, volumes, proporties en richtingen. We werken in klei en in boetseerwas. Alle materialen en gereedschappen zijn aanwezig.

Maandag

Eerste en tweede semester 15:30-18:00 Materiaalkennis en fijnschilderen, Anuschka de Smidt

De lessen zijn een combinatie van theorie en praktijk. In verschillende lesblokjes komen samenstelling en eigenschappen aan bod van (bijna) alle verfsoorten die gebruikt worden in de schilderkunst: acrylverf, gouache, aquarelverf, alkyl- en olieverf. Eitempera maken we zelf in de les, met pure pigmenten. Met de diverse verfsoorten

wordt naar waarneming geschilderd, gedetailleerd en met veel aandacht voor compositie, plastisch/ruimtelijke weergave en stofuitdrukking. Uitgangspunt daarbij is een tonaal correcte grisaille die daarna gelaagd wordt opgewerkt in kleur. Naast de verfsoorten wordt in de lessen aandacht besteed aan onder andere het gebruik van diverse kwasten/penselen, het schoonmaken en onderhouden van kwasten en palet, verschillende soorten dragers, het prepareren van papier/paneel, het gebruik van mediums en vernis en het veilig omgaan met oplosmiddelen. In het eerste semester ligt de nadruk op het ontdekken van de verfsoorten en worden klassikale onderwerpen geschilderd. In het tweede semester ligt de focus op 'eigen' onderwerpen en verfkeuze, de begeleiding is dan meer individueel.

18:30-21:00 Schildertechnieken, Joyce Eijkhout

Tekenen en schilderen naar waarneming, in eerste instantie naar stillevens. Deze lessen sluiten aan op de lessen materiaalkennis en fijnschilderen. Ook hier werken we per techniek en materiaal in blokjes. We beginnen in zwart-grijs-wit voor de ontleding van de tonaliteit.

Analyserend/ ontledend kijken is belangrijk. Daarbij wordt aandacht besteed aan onder meer (rest)vorm, toonwaarden, compositie, kleur en contrast. In feite is dit het opbouwen van een arsenaal aan beeldelementen, waarmee elk onderwerp kan worden 'opengebrouwen' om het daarna weer stapsgewijs op te bouwen met potlood, inkt of verf in verschillende technieken en met verschillende dragers. In de loop van het jaar wordt er kleur aan toegevoegd en leer je het steeds verder uit te bouwen. Aan bod komen tonaliteit, vorm, kwastgebruik, paletopbouw en de essentie van restructuur. We bespreken het werk en de huiswerkopdrachten klassikaal

Dinsdag

1^e semester 9:00-11:30/ 2^e semester 12:30-15:00 Modeltekenen en -schilderen, Dorine Kuiper

We beginnen met modeltekenen en gaan geleidelijk over op schilderen (met acrylverf). Wat dit laatste betreft zal het vooral gaan draaien om tonaliteit: het werken met lichtval en schaduw nuances, en daarmee het creëren van ruimtelijkheid. Je leert om het model en zijn of haar omgeving in eerste instantie als een serie abstracte vlekken te benaderen, waaruit vervolgens de figuratieve voorstelling ontstaat. Het schilderpalet blijft in dit semester beperkt, voornamelijk monochroom.

1^e semester 12:30-15:00/ 2^e semester 9:30-12:00 Compositie en expressie, Bas Nijenhuis

Op zoek naar de anima (begeestering)

In deze reeks lessen ligt de focus niet op leren van een goede schildertechniek. Wel ligt deze op het proces van het maken van een goed werk. Dus: niet 'hoe moet het?' en 'wat schildert je?' maar vooral: 'waarom schildert je dit en waarom op die manier?' Schilderen is veel meer dan het kopiëren van wat je waarneemt. Het is een zeer persoonlijke vertaling daarvan. Experimenteren, falen, uitproberen, mislukken om daarna door te gaan en in staat te zijn 'meer van jezelf' uit te drukken is het hoofddoel. Als dit (later) dan samenkomt met een goede schildertechniek is dat fantastisch! Acrylverf heeft de voorkeur bij deze aanpak.

1^e en 2^e semester

16:00-17:30 Kunstgeschiedenis, Ellen van der Vecht

Het tweede jaar is een chronologisch vervolg op het eerste, waarin de moderne kunstwereld vanaf 1800 tot heden wordt behandeld. Kunststromingen volgen elkaar in steeds sneller tempo op, maar bestaan ook steeds meer naast

elkaar. Met name vanaf de 20e eeuw is dat het geval. Aan bod komt onder andere de positie van de figuratieve kunst in de woelige 20e en 21e eeuw.

Voor de overzichtslessen kunstgeschiedenis in het 1e en 2e jaar wordt niet één speciaal boek gevolgd, maar is het handig een naslagwerk te gebruiken voor de lessen voor het grote overzicht (boeken die in Vakscholing 1 zijn gebruikt).

Eindopdracht: essay waarin naast een beeldanalyse op niveau van Vakscholing 2 van een zelf gekozen kunstwerk een aantal persoonlijke vragen beantwoord moeten worden.

Materialen

Basismaterialen tekenen: schetsboek, tekenklemmen (2 stuks), grafietpotloden 2B/4B/6B, houtskool diverse diktes, kneedgum en potloodgum, geodriehoek, puntenslijper of afbreekmesje, keukenrol.

Basismaterialen schilderen: paletmes van ca. 5 cm met afgeronde punt, oude lap, potje met deksel, Gamsol, Gesso wit (bv. Talens, 1 liter), stevig schilderpalet A3-formaat en/of een vierkante plank (triplex, minimaal 30x50 cm, grijs), eenvoudig plantenspuitje.

Minimaal zes penselen met lange steel nr. 4 t/m 12. Kies een variatie van recht en kattentong, bruikbaar voor acryl en olieverf (varkenshaar of synthetisch). Ronde/spitse penselen met lange steel, bijvoorbeeld Da Vinci nr. 4, 6 en 8. Twee spalterkwasten (ca. 3 en 6 cm breed). Penselen voor fijnschilderen, zie aldaar.

Introductielessen Grafiek (2^e semester)

Basismaterialen tekenen. Plus: potje Oost-Indische inkt, omsteekpennetje, een paar kleine penseeltjes, schort/stofjas of kleding die vies mag worden. Optioneel: 2 gutsen (1 klein en 1 iets grotere).

Fijnschilderen en materiaalkennis

Basismaterialen tekenen en schilderen. Plus: (aquarel)penselen met korte steel en een scherpe punt in diverse diktes: nr. 3, 2, 1, 0 en 00, bij voorkeur Da Vinci cosmotop-spin of Da Vinci junior synthetics (geen marterhaar o.i.d.), witte gladde badkamertegel (bouwmarkt, ca. 15x15 cm), klein spotje, aquarelblokje met glad papier (bv. Arches grain satiné hot pressed 18x26 cm).

Schildertechnieken

Basismaterialen tekenen en schilderen. Plus: aquarelpotloden Zeegroen en Umber.

Modeltekenen en -schilderen

Basismaterialen tekenen en schilderen.

Compositie en Expressie

Basismaterialen tekenen en schilderen. Plus: tijdschriften en keuze uit tekenspul: krijt, wasco, verf, goedkoop rollertje, tape, lijm, schaar, spotje (liefst instelbaar op verschillende kleuren of neem rood en bijv. groen doorzichtig papier mee en bindt dat met een elastiekje om het spotje).

Boek (verplicht)

Chris Herenius, Materialenkennis voor kunstschilders. Te bestellen via de site van de Klassieke Academie: <https://klassiekeacademie.nl/2021/10/04/chris-hereniusmaterialenkennis-voor-kunstschilders/>

Verfsoorten en kleuren (kies voor studiekwaliteit van merken als Talens, Winsor & Newton, etc.)

	acryl	gouache	aquarel	alkyd	olieverf
titaanwit	x			x	x
gele oker	x		x	x	x
ultramarijn blauw	x	x	x	x	x
gebrande sienna	x		x	x	x
alizarine crimson	x				x
cadmiumgeel licht	x				x
cadmiumgeel middel	x			x	x
gebrande umber	x	x	x	x	x
cadmiumrood middel	x		x	x	x
ivoorzwart	x				x
winsor yellow			x		

De verfsoorten hoeven bij aanvang van de lessen niet in één keer aangeschaft te worden. Het studiejaar begint met acryl, gouache en aquarel. Bij aquarel hebben tubes de voorkeur boven napjes. De tubes worden ook in Vakscholing 3 gebruikt. Van aquarel en alkyd de kleinste tubetjes kiezen.

Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader

N.B.: In de kolom competenties staan letters vermeld, deze verwijzen naar de zes artistieke kunstenaarsrollen uit het leerplan (<https://klassiekeacademie.nl/leerplanka>).

Programma Leeruitkomsten Vakscholing 2:		
De student toont, naast voortzetting van ontwikkeling, kennis van en ambachtelijke vaardigheden in de lesgebieden kunstgeschiedenis, fijnschilderen, schildertechnieken, modeltekenen/-schilderen en compositie en expressie. Aan de hand van werkstukken laat de student zien in staat te zijn om de verschillende vaardigheden van de lesgebieden samen te voegen. De student is daarnaast in staat op startersniveau te boetseren en met behulp van grafische technieken (hoog-, diep- en vlakdruk) afdrukken van eigen ontwerpen te maken.		
Kennis	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Kunstgeschiedenis	De student heeft kennis van de kunstwereld vanaf 1800 tot heden, van kunststromingen en de positie van de figuratieve kunst in de 20e en 21 ^e eeuw.	B
Materiaalkennis en fijnschilderen	De student heeft kennis van de samenstelling en eigenschappen van (bijna) alle verfsoorten die in de schilderkunst worden gebruikt, van kwasten/penselen, dragers, prepareren, gebruik oplosmiddelen, mediums en vernis.	B, C
Schildertechnieken	De student begrijpt het nut van analyserend en/of ontledend kijken om een arsenaal aan beeldelementen op te bouwen.	B, C
Modeltekenen en -schilderen	De student begrijpt op welke wijze tonaliteit (het werken met lichtval en schaduwnuances) het creëren van ruimtelijkheid wordt toegepast.	B, C
Compositie en expressie	De student begrijpt de zoektocht naar de anima (begeestering), het antwoord op de vraag 'waarom schilder je dit en waarom op die manier?'	B, C
Introductielessen Grafiek en model boetseren	De student heeft basiskennis van de grafische technieken (hoog-, diep- en vlakdruk).	B, C
Vaardigheden	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Kunstgeschiedenis Materiaalkennis en fijnschilderen	De student kan een essay schrijven, waarin een beeldanalyse wordt gegeven naast de beantwoording van een aantal persoonlijke vragen.	A, B
Schildertechnieken	De student is in staat met verschillende verfsoorten (eitempera, gouache, acryl-, aquarel-, alkyd- en olieverf) naar waarneming gedetailleerd te schilderen met veel aandacht voor compositie, plastisch/ruimtelijke weergave en stofuitdrukking.	B, C
Modeltekenen en -schilderen	De student is in staat naar waarneming, op basis van analyserend en ontledend kijken, in verschillende technieken op verschillende dragers beeldelementen op te bouwen tot een schilderij met aandacht voor toonwaarde, compositie, (rest)vorm, kleur en contrast. De student is in staat om een model en zijn of haar omgeving, met een voornamelijk monochroom palet, in een figuratieve voorstelling ruimtelijk weer te geven.	B, C

Compositie en expressie	De student is in staat meer van zichzelf uit te drukken en het antwoord te laten zien op de vraag 'waarom schilder je dit en waarom op die manier?'	B, C
Introductielessen Grafiek en model boetseren	De student is in staat op basis van een tekening: - een houtsnede te ontwerpen en daarna met de reductietechniek in drie tot vier drukgangen een houtsnede in kleur af te drukken. - een lijnets te ontwerpen, op de plaat aan te brengen, de plaat te bijten en de lijnets af te drukken. - een litho te ontwerpen, met een vettig krijt of inkt een tekening aan te brengen op een lithosteen en de litho af te drukken. - op instapniveau in klei/boetseerwas een afbeelding te maken.	B, C
Attitude	De student laat unieke gedrevenheid zien naast een onderzoekende houding, toont beginnend vakmanschap en creërend vermogen, en toont de wil tot samenwerken en performance.	Competenties A, B, C, D, E, F

TOETSINGSKADER, BEOORDELINGSKADER VAKSCHOLING 2

De student laat voortschrijdende ontwikkeling in kennis en ambachtelijk vaardigheden zien aan de hand van voorstudies, tekeningen, schetsboeken, grafiekafdrukken, beeldhouwwerk en schilderijen gemaakt voor de lesgebieden kunstgeschiedenis, materiaalkennis & fijnschilderen, schildertechnieken, modeltekenen en -schilderen, compositie en expressie, grafiek en boetseren.		
	Onvoldoende	Voldoende
Kennis (K)	Laat (meer dan) onvoldoende kennis zien van de lesgebieden.	Laat (meer dan) voldoende kennis zien van de lesgebieden.
Vaardigheden (V)	Laat (meer dan) onvoldoende ontwikkeling in technieken en vaardigheden zien bij het tonen van werkstukken in de eindwerkbespreking.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling van technieken en vaardigheden zien bij het tonen van werkstukken in de eindwerkbespreking.
Attitude (A)	Laat onvoldoende zien van een unieke gedrevenheid naast een onderzoekende houding, en toont weinig tot onvoldoende vakmanschap en creërend vermogen op Vakscholing 2 niveau. Toont weinig tot onvoldoende wil tot samenwerken en performance.	Laat (meer dan) voldoende zien van unieke gedrevenheid naast een onderzoekende houding. Toont meer dan voldoende vakmanschap en creërend vermogen op Vakscholing 2 niveau. Toont de wil tot samenwerken en performance.
Resultaat	Laat (meer dan) onvoldoende ontwikkeling zien om toegelaten te worden tot Vakscholing 3.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling zien om toegelaten te worden tot Vakscholing 3.
Randvoorwaarde	De student heeft de lessen gevolgd. De student heeft deelgenomen aan de tussenwerkbespreking. De student heeft voor kunstgeschiedenis een. met een voldoende beoordeeld, essay ingeleverd.	

Vakscholing 3

Onderwijsprogramma

Donderdag

13:30-15:00 Kunstbeschouwing, Anne Mensinga

Het doel van de lessen Kunstbeschouwing is om door actieve waarneming, analyse en bespreking van meer of minder representatieve voorbeelden uit verschillende kunststromingen of stijlperiodes, een onderzoekende instelling te bewerkstelligen bij de student zodat deze zicht krijgt op zijn eigen plaats in de figuratieve traditie en zich verder blijvend kan ontwikkelen binnen de evoluerende wereld van de kunst.

De lessen zijn opgesplitst in blokken van drie of vier lessen. Een blok begint met een hoorcollege kunstgeschiedenis waarin suggesties van de praktijkdocenten zijn verwerkt over thema's zoals kleur, model- en portretschilderen, landschap, negentiende-eeuwse kunstenaarscollectieven en hedendaags Nederlands realisme.

In les 2 en 3 van een blok worden kunstwerken beschouwd die gerelateerd zijn aan het thema van het hoorcollege. Er wordt een actieve inbreng van de studenten verwacht.

Kernvragen hierbij zijn:

WAT is er uitgebeeld? Wat stelt het voor? Wat is het thema? Welk moment is uitgebeeld?

HOE is er uitgebeeld? Welke beeldaspecten kunnen we onderscheiden? Welke materialen en technieken zijn er gebruikt en hoe zijn ze toegepast? Hoe is de vormgeving?

WAAROM is het werk gemaakt? Met welk doel? Wat is de functie?

WAAR en WANNEER is het werk gemaakt? De lokalisering naar plaats en tijd. De historische en geografische gegevens. De cultuurhistorische context.

Deze kernvragen staan niet geheel los van elkaar en worden dan ook in samenhang met elkaar beschouwd.

In de laatste les van ieder blok geven twee à drie studenten een presentatie met beeld naar aanleiding van het thema.

De eindopdracht is een essay over een kunstenaar of kunstenaarsgroep of periode uit de kunstgeschiedenis gekoppeld aan één van de thema's Het zelfportret, beest, innerlijk landschap of een eigen thema waarvoor je bij het vak Compositie en Expressie al beeldmateriaal hebt verzameld.

15:30-18:00 Compositie en expressie, Xandra Donders

Het doel van de lessen compositie en expressie is dat de student, aan de hand van klassikaal geïntroduceerde thema's, leert om nieuwe uitdagingen aan te gaan; leert om procesgericht te werk te gaan; leert ideeën te ontwikkelen om zo tot een persoonlijke beeldende expressie zal komen. Veel aandacht zal uitgaan naar hoe de student verschillende vormen van composities kan inzetten om focus te krijgen in het werk. Naast waarnemen spelen voelen; emoties; en putten uit eigen ervaringen en herinneringen een belangrijke rol in de lessen. Het groeiproces zelf is een belangrijke doelstelling.

Inhoud

De lessen zijn opgesplitst in blokken van 5 weken waarin verschillende thema's, zoals het innerlijk zelfportret; het Beest en het Innerlijk landschap, aan bod komen. Bij elk thema moet de student zich afvragen: Wat wil ik laten zien? Wat wil ik overbrengen? Welke kunstenaars inspireren mij hierbij? Voor welke technieken kies ik? Hoe zet ik compositie in om tot de gewenste expressie te komen?

Je gaat volgens een stappenplan te werk – van beeldend compositorisch onderzoek d.m.v. 'lelijke' tekeningen, collages en ruimtelijke opstellingen naar het eindwerk (schilderij/tekening/mixed media), waarbij je zal worden uitgedaagd en

aangemoedigd om te experimenteren en fouten te maken, om nieuwe mogelijkheden te ontdekken, nieuwe mindsets toe te passen en jezelf te ontwikkelen.

Eindopdracht

Je stelt een portofolio (beeldfamiemap) samen van werken van verschillende kunstenaars waarin je je herkent. De eindopdracht bestaat uit een essay bij de docent kunstbeschouwing gekoppeld aan een eigen beeldend onderzoek n.a.v. een eigen thema en een kunstenaar; kunstenaarsgroep of periode uit de kunstgeschiedenis. Je licht dit tijdens de eindwerkbespreking toe.

18:30-21:00 Aquarel, Riny Bus

In de lessen ga ik in op de diverse eigenschappen van de aquareltechniek. Vooral het lossere schilderen, nat-in-nat, werken met toetsen en glacerende lagen. We beginnen vanuit de basis: tonaal, daarna zal langzaam kleur toegevoegd worden tot uiteindelijk een volledig palet. Daarnaast komen veel verschillende thema's aan bod, stilleven, portret, model, bloemstilleven, landschap en stadsgezichten. Op de (beperkte) dagen dat het weer het toelaat gaan we naar buiten.

Vrijdag

9:30-12:00 Modelschilderen, Paul Boswijk

We beginnen met in het kort de basis. Welke materialen gebruiken we en hoe? Palet, verf, penselen, ondergrond. Het schilderen. Waar kijk je naar? Schets en voorstudie. Compositie, toonwaarden (licht/donker), vorm, kleur, focus(edges). Van groot naar klein, van het vlak naar het detail. Hoe leer je dit te zien en vervolgens te schilderen? Leren goed te kijken en het weergeven van de juiste 'toonwaarden'. Met goed kijken bedoel ik eigenlijk 'slecht kijken'. Dus met één oog dicht en het ander half toegeknepen. Daarmee vallen details in vorm, contrast en kleur weg en houd je de basis van het figuratieve schilderij over. Dit klinkt eenvoudig, en dat is het ook. Toch blijken de meeste mensen het nog vrij lastig te vinden om dit in de praktijk toe te passen. Dat komt door onwennigheid, onkunde en vaak omdat ze bang zijn dat het schilderij 'mislukt'. Ik beschouw het als mijn taak de studenten vakkennis bij te brengen en te leren schilderen met inspiratie, enthousiasme en zonder vrees of bekommernis.

13:00-15:30 Kleurstudie, Keimpe van der Kooi

In deze lessen zal een eigen palet worden ontwikkeld. Eén van de aanknopingspunten is de kleurenleer van Johannes Itten. Er wordt vanuit de primaire kleuren gewerkt. (De kleuren die al gebruikt worden, zullen hun eigen plek krijgen). We krijgen door het beter leren mengen steeds meer inzicht hoe kleuren zijn opgebouwd. Zo komen we sneller tot gewenste kleuren. Kleuren staan altijd in verhouding tot elkaar. Ook dat zullen we onderzoeken. Verhoudingen als bijvoorbeeld koud/warm en verzadigd/onverzadigd zullen aan bod komen maar ook de tonaliteit van kleur. Zijdelings kijken we naar paletindeling, pigmenten enzovoort. Uiteindelijk kunnen afgewogen persoonlijke keuzen worden gemaakt. Aan het eind van het jaar zal het schilderplezier verhoogd zijn door een beter inzicht in, en gebruik van, eigen palet.

Materialen

Basismaterialen tekenen: schetsboek, tekenklemmen (2 stuks), grafietpotloden 2B/4B/6B, houtskool diverse diktes, kneedgum en potloodgum, puntenslijper of afbreekmesje, keukenrol.

Basismaterialen schilderen: minimaal zes penselen met lange steel nr. 4 t/m 12 (varkenshaar of synthetisch), Gesso, paletmes, oude lap, potje met deksel, Gamsol.

Aquarel

Basismaterialen tekenen plus: zachte, veerkrachtige penselen met niet te korte haren, die goed water vasthouden. Neem penselen die je al hebt, mee naar de les ter beoordeling. Anders: puntige penselen (synthetisch) nr. 8 en 12, Chinese platte kwast geitenhaar nr. 1, kunststof palet met grote mengvakken (van Beek) of palet met deksel (John Pike) of opvouwbaar palet (Reeves), klein natuursponsje, 2 grote plastic yoghurtmerrtjes (wit)

Aquarelverf, bij voorkeur van Winsor&Newton, Talens of Schminke.

Als in Vakscholing 2: Gele Oker, Ultramarijn Blauw, Gebrande Sienna, Gebrande Omber, Permanent Rose, Winsor Yellow.

Aanvulling: Alizarine Crimson, Scarlet Lake, Ceruleum Blauw, Winsor bleu green shade, Indigo.

Compositie en expressie

Basismaterialen tekenen en schilderen plus: klein spotje, spiegeltje, Siberisch krijt, zwarte tekenstift, gekleurde vouwblaadjes, kleuren wasco's of oil pastels.

Verf als in Vakscholing 3.

Modelschilderen

Basismaterialen tekenen en schilderen plus: een paar met Gesso geprepareerde dragers (minimaal 40x50 cm) naar keuze: stevig papier, karton, paneel of doek.

Acrylverf als in Vakscholing 2: Titaanwit, Gele Oker, Ultramarijn Blauw, gebrande Sienna.

Aanvulling acryl: Naphtol Rood.

Olieverf als in Vakscholing 2: Titaanwit, Alizarine Crimson, Cadmium Geel licht, Gele Oker, Ultramarijn Blauw, gebrande Sienna, gebrande Omber.

Aanvulling olieverf: Naphtol Rood.

Kleurstudie

Basismaterialen tekenen en schilderen. Er wordt met zes kleuren olieverf gewerkt:

1. Blauwachtig rood (bv. Magenta pigmentnr. 122, of Permanent Rose)
2. Geelachtig rood (bv. Cadmiumrood middel* of Pyrrole rood)
3. Geelachtig blauw (bv. Mangaanblauw of Ceruleum blauw)
4. Roodachtig blauw (bv. Kobaltblauw of Ultramarijn blauw*)
5. Blauwachtig geel (bv. Cadmiumgeel licht* of Citroengeel)
6. Roodachtig geel (bv. Cadmiumgeel middel* of Azo geel)

Kies per categorie één kleur (totaal zes). Een andere zesdelige set kleuren kiezen kan, mits deze aan de voorwaarden voldoet. Daarnaast: Titaanwit*.

De kleuren met een * worden ook in Vakscholing 2 gebruikt.

Boek (verplicht)

Johannes Itten, Kleurenleer

Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader

N.B.: In de kolom competenties staan letters vermeld, deze verwijzen naar de zes artistieke kunstenaarsrollen uit het leerplan (<https://klassiekeacademie.nl/leerplanka>).

Programma Leeruitkomsten Vakscholing 3:		
De student toont, naast voortzetting van ontwikkeling, kennis van en ambachtelijke vaardigheden in de lesgebieden kunstbeschouwing, compositie en expressie en schilderen. Specifieke aandacht wordt besteed aan kleurenstudie, aquarelleren en modelschilderen. Aan de hand van schetsen, voorstudies en eindwerkstukken laat de student zien de kennis en vaardigheden van alle lesgebieden uit de Vakscholing te kunnen samenvoegen.		
Kennis (K)	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Kunstbeschouwing	D.m.v. van hoorcolleges gevolgd door het beschouwen van kunstwerken gerelateerd aan thema's zoals kleur, model- en portretschilderen, landschap, 19 ^e -eeuwse kunstenaarscollectieven en hedendaags Nederlands realisme heeft de student de kennis hoe voorbeelden uit verschillende kunststromingen of stijlperiodes actief waar te nemen, te analyseren en te bespreken.	B, D
Compositie en expressie	De student heeft kennis van procesgericht werken, van de keuze van technieken, van de rol van ideeontwikkeling en van de mogelijkheid vormen van composities in te zetten om focus te krijgen in een werk.	B, C
Aquarel	De student heeft kennis van diverse eigenschappen van de aquareltechniek, vooral het losser schilderen, nat-in-nat, werken met toetsen en glacerende lagen.	B, C
Modelschilderen	De student heeft de kennis van de losse elementen uit de basiskennis van (model)schilderen geïntegreerd.	B, C
Kleurstudie	De student heeft kennis van de kleurenleer van Johannes Itten, heeft kennis van het mengen van kleuren en van het feit dat kleuren in verhouding tot elkaar staan. De student heeft kennis van paletindeling en heeft een eigen palet ontwikkeld.	B, C, D
Vaardigheden (V)	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
Kunstbeschouwing	De student is, met een onderzoekende instelling, in staat voorbeelden uit verschillende kunststromingen of stijlperiodes actief waar te nemen, te analyseren en te bespreken. Voor de eindopdracht maakt de student een essay over een kunstenaar of kunstenaarsgroep of periode uit de kunstgeschiedenis gekoppeld aan een thema.	E, F
Compositie en expressie	De student kan aan de hand van een stappenplan per thema een eindwerkstuk (schilderij/tekening/mixed media) maken, waarbij de persoonlijke beeldende expressie tot uitdrukking komt. De student kan een portofolio (beeldfamiemap) samenstellen.	B, C, D

Aquarel	De student realiseert, uiteindelijk in volledig palet, diverse aquarellen met verschillende thema's zoals (bloem)stilleven, portret, model, landschap en stadsgezichten.	C, D
Modelschilderen	De student laat zien dat hij in staat is modelschilderijen te realiseren met als basis een schets en voorstudie waarbij compositie, toonwaarden, vorm, kleur en focus tot hun recht komen.	B, C, D
Kleurstudie	De student laat aan de hand van schilderijen zien dat een eigen palet ontwikkeld is.	C, D
Attitude (A)	De student laat naast unieke gedrevenheid een onderzoekende houding zien. De student kan reflecteren op zijn eigen activiteit en heeft een instelling die ertoe kan leiden dat hij andere dan gekende en nieuwe mogelijkheden ontdekt die zijn beeldend proces verpersoonlijken.	Competenties A, B, C, D, E, F

TOETSINGSKADER, BEOORDELINGSKADER VAKSCHOLING 3

De student laat voortschrijdende ontwikkeling in kennis en ambachtelijk vaardigheden zien aan de hand van voorstudies, schetsen en (eind)werkstukken gemaakt voor de lesgebieden kunstbeschouwing, compositie en expressie, aquarel, modelschilderen en kleurstudie.		
	Onvoldoende	Voldoende
Kennis (K)	Laat (meer dan) onvoldoende kennis zien van de lesgebieden.	Laat (meer dan) voldoende kennis zien van de lesgebieden.
Vaardigheden (V)	Laat (meer dan) onvoldoende ontwikkeling in technieken en vaardigheden zien bij het maken van voorstudies, schetsen en schilderijen.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling van technieken en vaardigheden zien in de creatie van voorstudies, schetsen en schilderijen.
Attitude (A)	Laat onvoldoende een unieke gedrevenheid naast een onderzoekende houding zien, en toont weinig tot onvoldoende vakmanschap en creërend vermogen. Toont weinig tot onvoldoende wil tot samenwerken en performance.	Laat (meer dan) voldoende unieke gedrevenheid zien naast een onderzoekende houding. Toont meer dan voldoende vakmanschap en creërend vermogen. Toont de wil tot samenwerken en performance.
Resultaat	Laat (meer dan) onvoldoende vakkennis en vaardigheden van de schilderkunst zien op Vakscholing 3 niveau. De student heeft het getuigschrift aankomend beeldend kunstenaar niet behaald.	Laat (meer dan) voldoende vakkennis en vaardigheden van de schilderkunst zien op Vakscholing 3 niveau. De student krijgt het getuigschrift aankomend beeldend kunstenaar uitgereikt.
Randvoorwaarde	De student heeft de lessen gevolgd. De student heeft deelgenomen aan de tussenwerkbepreking. De student heeft voor kunstbeschouwing een, met een voldoende beoordeeld, essay ingeleverd.	

Masterscholing 1 en 2

Algemene informatie

Inleiding

Bij de Klassieke Academie word je in de Masterscholing opgeleid tot “vrij beeldend kunstenaar” in de rijke traditie van de Nederlandse figuratieve kunst met een eigentijdse richting.

In de Masterscholing wordt de ontwikkeling van je competenties meer individueel voortgezet met een keuze vakkenpakket, waarbij studenten van Masterscholing 1 samen met Masterscholing 2 de gekozen lessen volgen. Zowel docenten als de door de student gekozen begeleider stimuleren je om vanuit het ambacht naar een eigen ideeënwereld te werken en daarmee een persoonlijke beeldtaal te ontwikkelen. Tegelijkertijd word je voorbereid op de beroepspraktijk. Ook krijg je inzicht in de manier waarop de docenten, allen praktiserend kunstenaar, zelf werken. Je krijgt in Masterscholing 2 verplicht les in het vak “Ondernemerschap in de kunst” door een docent die eigenaar/directeur is van een kunstprojectonderneming.

Toelating

Tot de Masterscholing kunnen de studenten die het getuigschrift “aankomend beeldend kunstenaar” van de Klassieke Academie hebben behaald, al dan niet met voorwaarden, worden toegelaten, indien het getuigschrift in het jaar van aanmelding maximaal één jaar daarvoor behaald is.

Overige kandidaten hebben eerst een voorgesprek over hun motivatie en niveau. Na toestemming van de Klassieke Academie kunnen zij toelating doen tot de Masterscholing door deel te nemen aan de eindwerkbespreking van de Vakscholing 3. Zij tonen schetsen, voorstudies, werkstukken enz. die zij het afgelopen jaar gemaakt hebben. In de slotvergadering van deze eindwerkbespreking wordt besloten of de externe kandidaat al dan niet wordt toegelaten tot Masterscholing 1.

Keuzevakken

Via het keuzeformulier en na een gesprek heb je definitief gekozen voor een aantal keuzevakken. Er wordt gecontroleerd of je aan de gestelde verplichtingen voldoet. Afmelden voor een keuzevak is via admin@klassiekeacademie.nl alleen mogelijk als je, ondanks de afmelding, aan de eis “het volgen van minimaal 6 keuzevakken in twee jaar” voldoet.

Afhankelijk van je keuze, moet je erop rekenen dat de studielast (les en thuiswerk) gemiddeld 20 uur per week bedraagt.

Begeleider/ eindexamenbegeleider

Zowel in Masterscholing 1 als 2 kies je een begeleider, respectievelijk eindexamenbegeleider.

De (eindexamen)begeleider is aanvullend op de vaktechnische ondersteuning die de masterdocenten bij de keuzevakken bieden. De (eindexamen)begeleider kijkt in de breedte en stimuleert je in het ontwikkelen van een persoonlijke beeldtaal en ideeënwereld.

De (eindexamen)begeleider:

- ondersteunt en adviseert bij (stagnerende) studievoortgang
- is eerste aanspreekpunt voor de student
- stemt af met collega-masterdocenten en de stafdocent Masterscholing
- bespreekt de beoordelingen met de student

De begeleider is aanwezig bij de werkbesprekingen (Masterscholing 1).

De eindexamenbegeleider is aanwezig bij de presentatie examenplan en het referaat (Masterscholing 2).

Externe Vertrouwenspersoon

We vinden het belangrijk, dat iedereen zich op de Klassieke Academie veilig voelt. Als er toch iets gebeurt waar je over zou willen praten, kan je contact opnemen met je (examen)begeleider of onze externe vertrouwenspersoon: Mineke Gravers, vertrouwenspersoon@klassiekeacademie.nl.

De vertrouwenspersoon kan naar je verhaal luisteren en je daarna begeleiden en adviseren over vervolgstappen bij het intern oplossen van je klacht/melding over ongewenste omgangsvormen, zoals pesten, discriminatie, verbaal geweld, seksuele intimidatie of agressie. Samen proberen jullie de vraag "hoe tot een oplossing te komen?" te beantwoorden. De gesprekken met een vertrouwenspersoon zijn vertrouwelijk. Bij melding van een strafbaar feit heeft de vertrouwenspersoon als burger een aangifteplicht.

Op grond van ervaringen kan de vertrouwenspersoon gevraagd en ongevraagd het dagelijks bestuur adviseren zaken op te pakken, ook hierbij staat de vertrouwelijkheid voorop.

Beoordelingen Masterscholing 1

Van alle keuzevakken is een programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader gemaakt (zie inhoudsopgave). Hierin wordt aangegeven welke kennis je verwerft, welke vaardigheden je je eigen maakt en welke attitude van je wordt verwacht. Het geeft inzicht op welke wijze er tijdens de werkbesprekingen naar het proces en het resultaat van je ontwikkeling wordt gekeken.

Werkbespreking 1e semester Masterscholing 1

De tussentijdse werkbespreking aan het eind van het 1e semester is verplicht. Het geeft je een beeld waar je in het tweede semester extra aandacht zou moeten besteden, er wordt nadrukkelijk gekeken naar je ontwikkelingsproces. De beoordeling vindt plaats door een aantal docenten die in het 1e semester les hebben gegeven.

Werkbespreking 2e semester Masterscholing 1

Voor de eindwerkbespreking Masterscholing 1 maak je een keuze uit uitsluitend tijdens het betreffende studiejaar gemaakte werkstukken, schetsen voorstudies enz. Je moet een voldoende beeld geven voor een beoordeling. De werken worden beoordeeld door een aantal docenten van de Masterscholing en de begeleiders. In de slotvergadering van de eindwerkbespreking wordt bepaald of je kan worden toegelaten tot Masterscholing 2.

Studiejaar overdoen

Als je een studiejaar negatief hebt afgesloten, mag je dat studiejaar overdoen als in de slotvergadering is bepaald dat de docenten perspectief zien in je ontwikkeling.

Negatief bindend studieadvies

De Klassieke Academie heeft het recht een beargumenteerd negatief bindend studieadvies te geven.

Beoordelingen Masterscholing 2

Van alle keuzevakken is een programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader gemaakt (zie inhoudsopgave). Hierin wordt aangegeven welke kennis je verwerft, welke vaardigheden je je eigen maakt en welke attitude van je wordt verwacht. Het geeft inzicht op welke wijze tijdens het referaat en eindexamen naar het proces en eindresultaat van je ontwikkeling wordt gekeken.

Presentatie examenplan (geen beoordeling)

In een open gesprek met de examencommissie wordt je gevraagd: wat heb je voor ogen, wat wil je teweegbrengen bij de kijker en naar keuzes wat betreft technieken en thema's. Het gaat om op een positieve manier mee te denken. Een stimulans te geven, zodat je het beste uit jezelf kan halen voor dat moment en voor de toekomst. Voor jou is dit een sturingsmoment, geen beoordeling. Enige verplichting is een presentatie te houden.

Referaat met presentatie van 2 à 3 werkstukken

Je geeft via een referaat met beeldpresentatie en de presentatie van je werkstukken inzicht in het thema of de thema's van je eindexamen. Je laat aan de hand van een plan van aanpak zien, hoe aan je eigen ideeënwereld vorm wordt gegeven en je besteedt aandacht aan de haalbaarheid van je plannen.

Eindexamen Masterscholing 2

De regeling van het eindexamen is vastgelegd in het eindexamenreglement Masterscholing.

Studiejaar overdoen

Als je eindexamen negatief beoordeeld is, mag je het studiejaar overdoen als de examencommissie perspectief ziet in je ontwikkeling.

Negatief bindend studieadvies

De Klassieke Academie heeft het recht een beargumenteerd negatief bindend studieadvies te geven.

Inhoud volgende bladzijden Masterscholing 1 en 2

Op de volgende bladzijden van de studiegids vind je:

- het eindexamenreglement Masterscholing
- het verplichte vak in Masterscholing 2 en de keuzevakken
- het programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader Masterscholing 1 en 2

EINDEXAMENREGLEMENT MASTERSCHOLING VANAF STUDIEJAAR '23-'24

Vastgesteld op 26 mei 2023 in het Algemeen Bestuur van de Klassieke Academie

1. Toelating tot het eindexamen Masterscholing

1.1. Studenten van de Masterscholing worden tot het eindexamen Masterscholing toegelaten als:

- a. de student een examenplan aan de eindexamencommissie, eindexamenbegeleider, Master 2 studenten en een lid van het dagelijks bestuur van de Klassieke Academie presenteert. In de presentatie wordt aandacht besteed aan de keuze van het thema of thema's, de ideeën, voorstudies, schetsen, keuze materiaal, formaat, eventueel een eerste opzet of een werkstuk, al dan niet af, of waar men mee is vastgelopen. Met andere woorden wat heb je voor ogen en wat wil je teweegbrengen bij de kijker. Voor de student is dit een sturingsmoment geen beoordeling. De leden van de eindexamencommissie Masterscholing vragen door, geven suggesties respectievelijk adviezen;
- b. de student een referaat met beeldpresentatie houdt voor en werk toont aan de eindexamencommissie Masterscholing, eindexamenbegeleider, Master 2 studenten en een lid van het dagelijks bestuur van de Klassieke Academie. De student geeft inzicht in het gekozen thema, respectievelijk thema's, de inspiratiebronnen, toekomstplannen en eventuele andere aspecten. Hierna presenteert de student twee, maximaal drie werkstukken in minimaal gevorderd stadium, vervolgens beantwoordt de student de vragen van de leden van de eindexamencommissie Masterscholing;
- c. de eindexamencommissie Masterscholing in de slotvergadering na het referaat (lid b) oordeelt dat, het referaat gevolgd door de presentatie van werkstukken, het vertrouwen geeft dat de student examenwaardig is;
- d. de student een positief oordeel krijgt op aanvullende verstrekte voorwaarden, aangezien de beoordeling in de slotvergadering (lid c) twijfels oproept.

1.2. De leden van de eindexamencommissie Masterscholing geven de uitslag van de beoordeling uiterlijk de dag na het referaat door aan de desbetreffende student en brengen tevens de eindexamenbegeleider op de hoogte. Na de toetsing van de eventuele aanvullende voorwaarden wordt de student dezelfde dag op de hoogte gesteld.

De student wordt door het dagelijks bestuur van de Klassieke Academie binnen 14 dagen na het referaat of de toetsing van de aanvullende voorwaarden schriftelijk op de hoogte gesteld van het al dan niet mogen deelnemen aan het eindexamen Masterscholing.

1.3. Het voorzitterschap van de presentatie van het examenplan en het referaat met presentatie van werk wordt uitgevoerd door een (staf)docent van de Klassieke Academie.

2. Begeleiding

2.1. De student kiest voor 15 september een eindexamenbegeleider uit het docententeam.

2.2. De eindexamenbegeleider heeft regelmatig contact met de student via fysieke gesprekken, mail, apps of telefoon.

2.3. De eindexamenbegeleider is aanwezig bij de presentatie van het examenplan van de begeleide student en kan aan de discussie over het plan de student eventueel ondersteunen, door verduidelijking te geven. De eindexamenbegeleider is aanwezig bij het referaat met presentatie van werk van de begeleide student. De eindexamenbegeleider stelt geen vragen aan de kandidaat.

3. Eindexamen

3.1. De eindexamenkandidaat dient een zodanig aantal werkstukken aan te leveren dat een voldoende beeld van de ontwikkeling en de mogelijkheid tot beoordeling door de eindexamencommissie Masterscholing wordt geboden.

3.2. De werkstukken moeten worden aangeleverd op formaten die passend zijn voor de ruimte waar het eindexamen Masterscholing wordt gehouden.

3.3. De eindexamencommissie Masterscholing beoordeelt in de slotvergadering of de kandidaat al dan niet geslaagd is.

3.4. De beoordeling door de eindexamencommissie Masterscholing is vaktechnisch bindend. Procedureel is het, volgens de regeling klachten en beroep mogelijk een klacht in te dienen.

3.5. Een geslaagde kandidaat heeft het recht om met een selectie uit de eindexamen werkstukken deel te nemen aan de eindexamenexpositie. De selectie wordt door de voorzitter van de eindexamencommissie Masterscholing met instemming van alle leden van de eindexamencommissie Masterscholing en de eindexamenkandidaat bepaald.

4. Diploma

4.1. De uitreiking van de diploma's vindt plaats tijdens een speciale bijeenkomst.

4.2. Het diploma is geen wettelijk erkend diploma.

5. Eindexamencommissie Masterscholing

5.1. De eindexamencommissie Masterscholing wordt samengesteld uit eindexamenbegeleiders, een oud-docent van de Klassieke Academie en een onafhankelijk voorzitter. De eindexamencommissie Masterscholing bestaat uit 5 personen.

5.2. De namen van de eindexamencommissie Masterscholing worden uiterlijk een week voor de presentatie van het examenplan bekend gemaakt.

5.3. Een eindexamenbegeleider die deel uitmaakt van de eindexamencommissie Masterscholing stemt niet mee bij de beoordeling van een kandidaat die de examenbegeleider begeleidt.

6. Data

6.1. De data van de presentatie van het examenplan, het referaat met presentatie van werk, het eindexamen en de diploma-uitreiking staan op het jaaroverzicht vermeld.

Verplicht vak Masterscholing 2

Vrijdag

Beroepsvoorbereiding

**12:30-15:00 (schema in nader overleg) Ondernemerschap in de kunst, Renate Coenraad
Paradijsvogelstraat**

Tijdens je opleiding ben je vooral gericht op het ontwikkelen van je artistieke kwaliteiten. Maar kunstenaar zijn houdt meer in dan alleen het realiseren van een kunstwerk. Het is goed je ervan bewust te zijn dat als je voor het kunstenaarschap kiest, je ook ondernemer wordt. Waar het ondernemerschap voor de één een vanzelfsprekendheid is, kan het voor de ander een echte uitdaging zijn. Het is fijn als je tijdens je studie ermee vertrouwd raakt en je vanuit jouw unieke kwaliteiten inzicht krijgt in wat voor onderneming bij jou past, hoe je het kunt realiseren en ermee naar buiten kunt treden.

Het vak Ondernemerschap in de Kunst omvat onderwerpen als presentatie, kunstmarkt, in opdracht werken, pr en marketing, tentoonstelling maken en administratie. Ondernemerschap in de Kunst reikt je handvaten aan voor jouw toekomstige kunstonderneming. Gastdocenten en werkbezoeken ondersteunen het programma. Individuele presentaties in relatie tot je werk vormen de rode draad van het programma.

Aansluitend wordt er van je verwacht dat je aan het eind van het eerste semester (begin februari) een referaat houdt over jouw toekomst als kunstondernemer. In het programma zal aandacht worden besteed aan het referaat, je wordt hierin begeleid.

Keuzevakken Masterscholing 1 en 2

1^e semester

Maandag

9:30-12:00/uitloop 12:30-15:00 Grafische technieken, Eline Brontsema; Marieke Keuken; Reinder Homan

Hoogdruk (houtsnede), Eline Brontsema, 5 lessen

Hoogdruk, daar wordt tijdens deze lessen voornamelijk de houtsnede mee bedoeld. Tijdens de Vakscholing heb je een houtsnede gemaakt, in de Master gaan we hier dieper op in. Het is de bedoeling dat iedere student een houtsnede maakt. Dat doen we in de reductietechniek: de prent wordt in meerdere drukgangen gedrukt en tussen de drukgangen door wordt de houtplaat verder weggesneden (gereduceerd). Omdat het een grafische druktechniek is, kan er bovendien in oplage worden gedrukt. Je kunt de oplage precies hetzelfde drukken, maar je kunt ook ieder vel anders drukken. Uitgangspunt voor de houtdruk is een tekening uit je schetsboek. Een modelstudie, een landschap; alles is mogelijk. Deze techniek biedt vele mogelijkheden en de resultaten zijn altijd weer verrassend.

Wat de studenten mee moeten nemen:

1) Een schets of tekening voor een houtsnede, waarin je het liefst ook al de toonwaarden hebt aangegeven. Niet groter dan 20x30cm (A4), omdat ik houten plankjes meeneem van dit formaat. De plaat kan kleiner worden gemaakt; een groter formaat moet de student zelf meenemen (bijv. berkentriplex of gemakkelijker te verkrijgen populierenhout). De tekening heb je echt nodig om over te nemen op je plankje. Neem je bijv. alleen een foto mee, dan moet je in de les eerst een tekening gaan maken en dat is zonde van de tijd.

2) Tekengereedschap: potloden, een paar kleine penseeltjes, een geodriehoek (!), een omsteekpennetje en een potje Oost-Indische inkt. Eventueel: stevige plastic handschoenen ter bescherming van je huid.

3) Het is verplicht je eigen gutsen te gebruiken. Koop het liefst twee handpalmgutsen van Pfeil, bijvoorbeeld bij Van Beek of op baptist.nl. Levertijden zijn soms erg lang, dus bestel op tijd!

- Een kleine u-vormige of v-vormige guts (bijvoorbeeld L11-1, L11-2, L12-1, L12-2, L12-3 of L12-4).

- Een wat grotere guts met lichtgebogen snede, voor de grotere oppervlakken (bijvoorbeeld uit de B2-, B3, B4 of B5-serie).

4) Papier (eerste les nog niet nodig). Bij Van Beek vind je verschillende soorten papier om op te drukken, bijvoorbeeld Simili Japon.

5) Fins karton (3 mm dik, plm 50x70cm) Dit is wat zachter karton om een drukmal te maken. Van Beek in Groningen heeft dit speciaal voor ons in het assortiment opgenomen.

Vlakdruk (litho, steendruk), Marieke Keuken, 5 lessen

Tijdens de vakscholing hebben de meeste studenten een litho gemaakt. In de Master duiken we dieper in het mysterie. Voor een vervolg op de introductie zijn er diverse mogelijkheden. Allereerst gaat een deel van de studenten zelf hun steen greinen. Dit vormt de basis van het beeld. Een aantal stenen zal ik van tevoren schuren. De formaten worden doorgegeven.

Vervolgens kan zowel op de steen getekend als geschilderd worden. Tekenen met lithopotlood en lithokrijt of schilderen met tusche. Schilderen is complexer, dat heb je minder in de hand. Met etsgom is er de mogelijkheid om de penseelstreek terug te toveren.

Je kunt ook technieken mixen. Of nog wilder, experimenteren met bv. druppels terpentijn voor wonderlijke patronen. Er is binnen lithografie zoveel mogelijk. Het is leuk om dat avontuur aan te gaan. Als er voldoende tijd is, kan er zelfs een tweekleurendruk worden afgedrukt.

Persoonlijke stijl, visie en handschrift vliegen de litho's vanzelf binnen. Uiteraard worden jullie op de voet gevolgd en geholpen keuzes te maken.

Doel: iedereen maakt een litho waar hij/zij trots op is!

Wat de deelnemers mee moeten nemen:

1) Een idee voor een litho. Bij voorkeur een schets, maar een foto kan ook.

Als je de contouren wil overzetten, neem dan het beeld tevens mee in spiegelbeeld. Denk daarbij aan het beschikbare formaat steen.

2) Neem tekengereedschap mee: potloden, contékrijt, gum, balpen, een paar kleine penseeltjes

3) Trek schoenen aan met profiel.

Diepdruk (etsen), Reinder Homan, 5 lessen

Tijdens de Vakscholing is de lijnets beoefend, waarbij in verschillende fases wordt getekend en geëts om zodoende een voorstelling te creëren, opgebouwd uit meerdere 'kleuren' zwart en grijs, waardoor er ruimte en atmosfeer ontstaat in de afbeelding.

Tijdens de Masterscholing gaan we hier verder op door, eventueel aangevuld met de aquatint. Dit is een techniek waarbij, naast de lijn, in toon kan worden gewerkt. Een beetje te vergelijken met een pentekening, waarbij met water verdunde inkt toon wordt ingewassen.

Tijdens de lessen zullen zaken als persoonlijk handschrift en de verschillende manieren van arceren ter sprake komen. Uitgangspunt is altijd de wereld, die de student wil verbeelden.

Materialen, zoals drukinkt enz., zijn in de grafiekwerkplaats aanwezig. Het is raadzaam om beschermende kleding, dan wel kleding die vies mag worden te dragen. Schorten zijn aanwezig.

(Donderdagmiddag 1^e en 2^e semester van 14:00 tot 17:30 kunnen studenten die grafische techniek hebben gekozen, na afspraak met Auke de Vries, in de werkplaats grafiek onder zijn leiding afdrukken maken.)

Dinsdag

12:30-15:00 Portret in opdracht, Dorine Kuiper, Paradijvogelstraat

Deze lessenreeks biedt zowel een praktisch als theoretisch kader voor het werken in opdracht van een opdrachtgever. Wat maakt een portret tot een goed kunstwerk? Die vraag staat om te beginnen centraal in twee hoorcolleges over de portretkunst.

En hoe verhoudt zich het werken in opdracht waarbij wensen en voorwaarden van een opdrachtgever spelen, tot de voor een creatief proces noodzakelijke vrije speelruimte? Is 'schilderen in opdracht' altijd een wezenlijk ander verhaal dan wat we 'vrije schilderkunst' noemen? Op deze belangrijke vragen wil ik graag samen met jullie ingaan.

Uiteraard zal ik ook uitvoerig ingaan op de praktische kant van het schilderen in opdracht: Hoe verloopt het contact met je opdrachtgever? Hoe ga je om met tijdsdruk? Waar moet je aan denken bij de afspraken die je van tevoren maakt, en wat doe je als een opdrachtgever niet tevreden is met het resultaat? Hoe gaat de financiële afwikkeling van een opdracht in zijn werk? Ik probeer je zo goed mogelijk voor te bereiden op deze en nog veel meer praktische zaken. Hierna gaan we daadwerkelijk schilderen. Daarbij creëren we fictieve opdrachtsituaties om mee te oefenen en tot slot komt er een BG'er oftewel 'Bekende Groninger' voor jullie poseren. We behandelen dit zoveel mogelijk als een echte officiële opdracht. Je verdiept je in de persoon, laat een idee in je rijpen, maakt schetsontwerpen, een prijsopgave, etc. Samen kijken we vervolgens wat het meest overtuigende ontwerp is en dat ga je in drie lessen onder mijn begeleiding uitwerken. We sluiten af met een klassikale onthulling van jullie portretten, waarbij de geportretteerde Groninger ook aanwezig zal zijn.

16:00-18:30 Model in de ruimte, Joost Doornik

In deze lessen gaan we proberen tot een natuurlijke synthese te komen tussen het model en de ruimte in een schilderij.

Als je als student bezig gaat met de verf, het palet en het model voor je, merk je al snel dat de vorm een probleem kan worden of de ruimtelijkheid verdwijnt uit je schilderij. Richt je je echter weer te veel op de vorm van het model, dan wordt het model weinig schilderachtig en krijg je misschien een uitgeknipt beeld.

In de lessen kan de student zijn eigen stijl en vormtaal ontwikkelen en werken met zijn eigen keuze uit een uitgebreid kleurpalet en komt zodoende tot een persoonlijke visie op het model in de ruimte.

Daarnaast worden in de les een paar oefeningen in perspectief verweven om de ruimtelijke kennis op peil te houden.

19:00-21:30 Ideeontwikkeling, Xandra Donders

Je maakt zelfstandig beelden waarin je een persoonlijke visie of thematiek op de voor jouw specifieke manier gaat verbeelden. Je wordt gestimuleerd om vanuit het ambacht naar de eigen ideeënwereld te werken en daarmee een persoonlijke beeldtaal te ontwikkelen.

Hierbij zet de je waarneming om in persoonlijke belevingen en ervaringen. Ruimtelijke opstellingen en of thema's worden naar een persoonlijke beleveniswereld toegedraaid en eventueel aan een actueel maatschappelijk item verbonden.

Je wordt uitgedaagd en aangemoedigd te experimenteren; risico's te nemen; fouten te maken en oog te hebben voor toeval en dit alles een rol te laten spelen in de verdere ontwikkeling van je werk om zo nieuwe mogelijkheden te ontdekken en jezelf verder te ontwikkelen.

Je krijgt inzicht in je beeldende mogelijkheden en beperkingen.

Het persoonlijk leerproces en zienswijze worden voortdurend geëvalueerd en geplaatst in de kunstgeschiedenis/hedendaagse kunst.

Je gaat in 15 lessen n.a.v. eigen en klassikale thema's (bv een groepsportret en familiegeschiedenissen) volgens een stappenplan procesgericht te werk: ideevorming (schrijven met een pen en ideeschetsjes) inspiratiebronnen zoeken, studeren en experimenteren, plezier maken en fouten maken en overnieuw beginnen, frustraties, compositorisch onderzoek, ruimtelijke opstellingen met klasgenoten o.m. in de kelder naar uiteindelijk het 'affe' schilderij.

Verder zal er in de lessen veel aandacht zijn voor compositie en expressies.

Er zal getracht worden een verbinding te zoeken met werken die in andere lessen zijn gemaakt

Aan het eind van de lessenreeks zal je beter in staat je eigen pad te volgen; keuzes te maken in thematiek; werkwijze; referenties en inzichten.

Materialen: Tijdschriften en keuze uit: krijt, wasco's, verf, inkt, inktroller, tape, lijm, schaar (kortom broddelspul).

Spotje (liefst instelbaar op verschillende kleuren of je neemt rood en bijvoorbeeld groen doorzichtig papier mee en bindt dat met een elastiekje om je spotje).

Woensdag

9:30-12:00/uitloop 12:30-15:00 Schilderen, eigen ontwerp en de weg ernaar toe; Peter Hartwig

1. Deelnemers sturen foto's van eigen werk naar Peter. Minimaal drie werken. Eventueel met vragen/opmerkingen.

2. Deelnemers formuleren een leerwens.

3. Deelnemers noemen drie kunstenaars die zij bewonderen.

Na de technische Vakscholing is het tijd om erachter te komen wie je bent als schilder. Wat inspireert je, wat wil je de kijker laten beleven, wat zijn je kwaliteiten en wat zijn je valkuilen. Hoe kom je toch aan die dip?

Wat is voor jou het allerbelangrijkst, wanneer is je schilderij naar jouw inzicht mislukt? Hoe kun je effectief te werk gaan om tot jouw beeld te komen? En dit alles zonder het avontuur te verliezen.

Onderwerpen/thema's: Zoveel mogelijk eigen onderwerpen. Wat past bij jou? Diverse uitgangspunten zijn mogelijk: interieur, stillevens, stedelijke motieven, landschap. Hier kunnen ook mensen onderdeel van zijn. Naar aanleiding van de kennismaking en de foto's van het eigen werk kunnen opdrachten op maat gegeven worden om inzichten en vaardigheden aan te scherpen. Vragen rondom mensfiguur, dieren en ruimtesuggestie worden uiteraard ook behandeld. Er wordt een dag aandacht besteed aan het opspannen van doeken.

Donderdag

9:30-12:00/uitloop 12:30-15:00 Gelaagd schilderen: van drager tot en met vernis, Stijn Rietman Paradijsvogelstraat

In deze lessen staan compositie, stofuitdrukking, kleur en licht-donker (plasticiteit) centraal. Je maakt een schilderij in meerdere lagen, gelaagd schilderen, dat wil zeggen een techniek waarbij elke laag in meer of mindere mate door de vorige beïnvloed wordt. Tijdens de lessen worden onderwerpen, zoals het prepareren van dragers, het opzetten van een onderschildering, het gebruik van schildermediums en vernissen, behandeld. Onderwerpen die nogal eens tot vragen leiden, hoe meer lagen hoe meer problemen. Daarom is het gelaagd schilderen bij uitstek geschikt om deze onderwerpen te behandelen.

Je kiest je eigen onderwerpen en voor stillevens neem je je eigen materiaal mee. Je schildert met acryl- of met olieverf. In de afgelopen jaren heb je diverse penselen en verfkleuren aangeschaft en daar heb je waarschijnlijk voldoende aan voor deze lessen.

Materialen: voor de eerste lessen heb je in ieder geval een paneeltje (hardboard of hechthout), waarvan de langste zijde niet langer is dan 25 cm, nodig. Het paneeltje moet van drie lagen grondverf (gesso) worden voorzien. 1e laag sterk verdund, ongeveer twee delen gesso mengen met één deel water. Na drogen nog twee lagen gesso aanbrengen,

ongeveer één deel water mengen door vijf delen verf. Een brede platte kwast (spalter) ca. 6 cm., 2 penselen met een spitse punt nr. 1 en 2 en een flexibel paletmes nodig. Verder een verdunningsmiddel voor olieverf zoals Talens odourless whitespirit of Gamsol.

(Donderdagmiddag 1e en 2e semester van 14:00 tot 17:30 kunnen studenten die grafische techniek hebben gekozen, na afspraak met Auke de Vries, in de werkplaats grafiek onder zijn leiding afdrukken maken.)

Vrijdag

16:00-18:30/uitloop 19:00-21:30 Model, Rachel Dieraert

De lessen modelschilderen worden deels in combinatie met modeltekenen gegeven. In de vakopleiding is er reeds allerlei kennis aangereikt zoals proporties, tonaliteit, kleurgebruik en compositie. Deze basiselementen van het (model)schilderen (en -tekenen) komen nog steeds voorbij en je leert waar nodig nog meer te integreren of verdiepen. Daarnaast is er nu ook ruimte om te ontdekken en onderzoeken waar jouw natuurlijke kracht en inspiratie in het schilderen ligt en waar je jouw focus wilt leggen.

Er wordt gewerkt vanuit de waarneming, naar model. De verwerking daarvan kan per student verschillen: langer werken aan een schilderij of juist verschillende snelle schetsen maken, direct nat-in-nat op het doek werken of eerst verschillende tekeningen/ studies maken, concentreren op het model of de omgeving erbij betrekken, gebruik maken van een gedempt, beperkt palet of meer coloristisch, etc.

Een essentieel onderdeel in deze lessen is kleurgebruik en palet. Andere aandachtspunten zijn o.a. ‘bouwen’, constructief tekenen/ schilderen, plasticiteit, compositie, abstractie en deformatie.

In deze lessen wordt het onderzoekend en corrigerend werken gestimuleerd, waarbij het proces belangrijker is dan het resultaat. Ter ondersteuning kijken we ook in kunstboeken naar de werken van diverse kunstenaars, om te leren kijken en van voorgangers te leren.

Materialen:

- Papier: 50 x 65 cm (of groter), kan gewoon romandruk zijn
- Tekenmateriaal: Siberisch krijt, zacht (bv. Faber Castell Soft)
- Kneedgum
- Ander tekenmateriaal naar eigen voorkeur (bv. houtskool, tekenpennetje)
- Evt. schetsboek
- 2 papierklemmen
- Drager: geprepareerd doek, paneel of olieverfpapier (ondergrondkleur: middentoon) – neem meerdere dragers (in verschillende formaten) mee per les!
- Olieverf: (Studieverf is ook goed. Voor duurdere kleuren zijn ook alternatieven te vinden, de benaming verschilt dan per merk.)
- * Basispalet/ in ieder geval: ultramarijn blauw (donker) of Pruisisch blauw, gebrande omber, gele oker, titaanwit, cadmium rood (of goedkoper alternatief)
- * Eventuele uitbreiding palet (tip: kijk wat je al hebt en waar je graag mee werkt, in overleg evt. aanvullen): cadmium geel, citroengeel, kraplak, evt. Engels rood, evt. viridiaan groen, evt. gebrande sienna, evt. napels geel.
- Kwasten in diverse maten, ook grote
- Groot palet (bv. houten palet)
- 2 paletmessen
- Shellsoll
- Evt. medium (indien gewenst)
- Lappen
- Schoon jampotje (of zoiets) met deksel; om Shellsoll in te doen
- Evt. kartonnen kadertje, bestaande uit twee uitgesneden L-vormen

Zaterdag

9:30-12:00/uitloop 12:30-15:00 Modelschilderen, Paul Boswijk

In de drie voorafgaande jaren heb je het nodige geleerd over vorm, anatomie, compositie, perspectief, tonale waarden, kleur. Al deze elementen komen nog steeds aan bod in mijn lessen, maar meer met de nadruk op wat en hoe je zelf graag schildert. Er wordt gewerkt naar model maar de begeleiding wordt individueler en je gaat op zoek naar wat je inspireert, motiveert, wat je wilt uitdrukken.

Tevens komen een aantal specifieke zaken aan de orde zoals: clair obscur, plooiwal, stofuitdrukking, glans, weerkaatsing en verder alles wat je graag wilt weten maar waar je nog nooit iets over gehoord hebt (of weer bent vergeten). Het gebruik van foto's is over het algemeen zwaar taboe maar vrijwel iedereen gebruikt ze in meer of mindere mate als hulpmiddel, uit noodzaak of als bewuste keuze. Hoe maak je bruikbare foto's, waar moet je op letten en wat zijn de gevaren, valkuilen en regelrechte fouten? Ook over praktische zaken als doek opspannen, lijsten maken, vergulden, passe-partout snijden zal ik het één en ander uitleggen.

2e semester

Dinsdag

16:00-18:30/uitloop 19:00-21:30 Dier & Mens: beweging, bouw en toegepaste anatomie, Robin Shillcock

OBSERVEREN, BELEVEN, VERBEELDEN

Anatomische kennis is een hulpmiddel, het hoeft niet een alles verdringende passie te worden. Wie de zichtbare wereld overtuigend weer wil geven, heeft kennis en begrip nodig, niet alleen van de atelierpraktijk, maar ook van hoe de wereld in elkaar steekt.

In deze lessen blijven we dicht bij de werkelijkheid, maar niet uitsluitend, want vormgeven van wat je gezien hebt, hangt grotendeels ook af van verbeelding.

We gaan vooral tekenen met verschillende materialen (naar eigen keuze, dus ook pastel als je dat zou willen, al is dat eigenlijk schilderen met droog pigment). Tekenen zou je kunnen vergelijken met het onthullen van een mysterie; tijdens het kijken en tekenen haal je laag na laag weg en krijg je greep op je onderwerp. Tekenen helpt ook te schiften in de vele mogelijkheden die je brein produceert.

In de afgelopen studiejaren heb je van alles geleerd over je beroepspraktijk, over chiaroscuro, toonwaarde en kleur, over het belang van goed observeren en van het begrijpen van wat je ziet. Begrip is in dit verband een groot goed, want één van de fundamenteën van de figuratieve/realistische (schilder)kunst. Begrip brengt je dicht bij je onderwerp, of dat nu mens, dier of iets anders is. Je hebt hier jarenlang aan gewerkt, geworsteld met je eigen beperkingen & de frustratie van het te langzaam vooruitgaan en met het overwinnen van zulke beperkingen. Je hebt gekeken naar de grote voorbeelden, Dürer, van Eyck, Vermeer, Menzel, Degas, Homer, Wyeth, Freud e.a., en je hebt ontdekt dat een basiskwaliteit hen allen verbindt, een kwaliteit die in alle goede kunst te vinden is, namelijk, dat het goed gemaakt is.

De Lessen

In de lessenserie werken we naar verdieping, verdieping van je kennis, van je vermogen tot inleven en ook verdieping van je verbeelding.

We kijken naar mens en dier, naar opbouw, naar beweging, de ultieme expressie van levenslust (denk bijv. aan dans, een galopperend veulen) en zo mogelijk ook naar de "psychologie" van het onderwerp, hadden we maar alle tijd in de wereld!

In de eerste lessen werken we naar model, lichaamshouding, portret en details en vervolgens ook naar dieren, het liefst levend, maar dood als het moet.

Op het programma staat het verwerven van enige kennis van drukpunten van het skelet en de oppervlakte bepalende spieren; de mens in beweging (klauteren, schermen), paarden (bereden politie?), geiten, eenden, ganzen, varkens (op een (kinder)boerderij), de voordelen & valkuilen van het werken naar foto's en zo mogelijk één of meer sessies in de dierentuin.

Materialen:

- Gewone tekenmateriaal naar voorkeur, maar in elk geval: potlood 2B, 4B, 7B, houtskool of conté, zwarte balpen.
- Kneedgum, puntenslijper/mes. Aquarelpenselen naar voorkeur.
- Aquarelverf, gouache of acryl: gummigut (of cadmiumgeel), gele oker, gebrande sienna, cadmiumrood, frans ultramarijn (of cobalt), zwart.
- Palet naar voorkeur (email bord is licht en makkelijk schoon te maken)
- Schetsblok A3 en A4: spiraal schetsblokken zijn handig: N° 1, 90 gr., N° 2, 125 gr., en voor liefhebbers N° 4, 90gr. met Kraft papier (bruin).
- Tekensplank, formaat A3 (triplex is licht!). Grotere vellen, zonodig te verkrijgen in de KA.
- Houtskool/krijtsoort, pastelkrijt zwart, wit en eventueel complementaire kleuren.
- Kneedgum, veer.
- Papier 50x65 cm.

Woensdag

9:30-12:00/12:30-15:00 Schilderen, het landschap, de stad, het plantsoen en het café, Peter Hartwig

Er wordt in de eerst helft van dit semester gewerkt in het praktijklokaal aan de Akerkhof. In het tweede deel zoveel mogelijk op locatie.

De kern van deze serie is het licht. Licht en sfeer. Alles wat we zien, zien we door licht. In de natuur, in de stad, maar ook in binnenruimtes. Ruimtes gevuld met licht en ruimtes, verdeeld door licht, in donkere en lichte partijen.

Mensen, voertuigen, gebouwen, die tevoorschijn komen, doordat ze gedeeltelijk licht vangen. Staat je onderwerp in de schaduw of in het licht? Een bijkomend gegeven is het ritme, waarmee je de lichte en donkere vlakken verdeelt. Ritme en dynamiek zijn in het stadsbeeld bijna als vanzelf aanwezig. Dit allemaal klinkt als zwart-wit, maar het gebruik van kleur zal wel degelijk hierin meegenomen worden. Als vanzelf zal ruimtesuggestie aan de orde komen. Lijnperspectief, atmosferisch perspectief en overlapping.

Materialen: om te kunnen schilderen en oefen/schetsmateriaal. Drager(s): doek, paneel of papier. Penselen, paletmes, palet. Olieverf (Cobra kan ook) en eventueel acrylverf. Voor een ondergrondkleur kan acrylverf en gesso praktisch zijn. Telefoon of camera en ook digitale schetsmaterialen zijn handig. Voor de liefhebber: er kan ook geschetst worden met inkt. Voor het buitenschilderen kan een kistveldezel handig zijn. Een boodschappentrolley is ook handig. Alles wat het gesjouw maar handiger maakt is aan te bevelen.

Donderdag

9:30-12:00/12:30-15:00 Schilderen met extra aandacht voor eigentijdse onderwerpen, Stijn Rietman, Paradijsvogelstraat

De technische aspecten heb je in de Vakscholing uitvoerig tot je genomen. Daarbij komt nu een verdieping: Wat is hoofd- en bijzaak in je beeld, wat vind jij belangrijk en welke keuzes maak jij daarbij? Wat laat je weg, waar zoom je op in, welke sfeer wil je oproepen, welke onderwerpen kies je daarvoor en waarom?

De 15 lessen zijn vooral gericht op veel doen en uitproberen. Rode draad hierin is dat er in de lessen vaak wordt uitgegaan van een stilleven, maar ook zal het interieur of landschap behandeld worden. Hierbinnen zullen we ons

focussen op diverse deelgebieden: soorten composities, de kunst van het weglaten, het verstilde stilleven, de Trompe l'oeil, hedendaagse onderwerpen, witte- & zwarte objecten, felle kleuren, lichtsoorten, etc. Bedoeling is dat je n.a.v. het aangereikte zelf bepaalt hoe je daarmee aan de slag gaat. Afhankelijk van wat jou geïnspireerd heeft, maak je een stilleven, interieur, landschap of portret dat we daarna klassikaal of individueel bespreken. In totaal krijg je vier lesopdrachten, waarin je bovenstaande deelgebieden ineen giet.

Werk tijdens het schilderen aan je ideeën, schrijf ze op, maak schetsen en bespreek ze met mij en/of je medestudenten. Neem voor elke les altijd je eigen voorwerpen en inspiratiemateriaal mee, zodat je altijd uit de voeten kunt.

Materialen:

Basispalet: Gemengd wit, Citroengeel, Transparant Oxydgeel, Cadmium Rood licht, Quinacridone Roze, Ultramarijn Blauw donker, Turquoise blauw of Phtaloblaauw, Gebrande Ombre. Verder ben je vrij om dit aan te vullen met de voor jou 'onmisbare' kleuren.

(Donderdagmiddag van 14:00 tot 17:30 kunnen studenten die grafische techniek hebben gekozen in het 1^e semester, na afspraak met Auke de Vries, in de werkplaats grafiek onder zijn leiding drukken.)

Vrijdag

16:00-18:30/uitloop 19:00-21:30 Het binnenste buiten, Joyce Eijkhout

Na de Vakscholing ga je in de Master verder verdiepen en vooral toespitsen op de verdere ontwikkeling van je eigenheid en persoonlijke verhaal. In deze lessen ga je alle vaktechnische onderdelen volledig inzetten voor de verdere ontwikkeling van je eigenheid. Wat wil je vertellen? Wat is belangrijk voor jou in je werk? Alle aspecten komen opnieuw aan bod met een verruiming van die extra eigen dimensie die je er optimaal aan toe gaat voegen. We gaan analyseren en ontleden om de essentie te kunnen vatten. Je maakt bewuste keuzes in palet, vorm, licht, enscenering en restruimte. Hiervoor maken we opstellingen met 1 of meerdere modellen, meestal licht vervreemdend. Bijvoorbeeld een model met een zak over het hoofd, geblinddoekt of werken we naar aanleiding van Borremans of Paolo Ventura. Dit betekent ook dat je een onderdeel van de opstelling of de ruimte kunt nemen en je niet persé hoeft te richten op het model.

In de loop van het jaar laat ik jullie ook om de beurt de opstelling en het licht ensceneren en komen alle keuzes die hierbij komen kijken aan bod. De invalshoek en kleur van het licht vertelt bijvoorbeeld al veel over de uit te beelden emotie c.q. het inhoudelijke verhaal. Je bepaalt tevens de hoek van waaruit je kijkt en de betekenis daarvan. Wat laat je weg en hoe haal je het binnenste naar buiten? Hoe kun je door middel van kleur en de stand van bijvoorbeeld de tenen of een pink, emotie(s) gestalte geven zonder dat je dat in een gezicht hoeft uit te drukken of zwaar aan te zetten? Kortom: welke keuzes maak je en waarom en hoe kun je alles kracht bijzetten? Hierbij zijn spelen, onderzoeken, uitglippen, herpakken, experimenteren en opnieuw kijken essentieel. Aan de hand van de persoonlijke verhalen die jullie gaan vertellen, komen uiteraard ook de palet-, materiaal- en dragerkeuzes aan bod. We werken met één of meerdere modellen. We bespreken klassikaal.

Zaterdag

9:30-12:00/uitloop 12:30-15:00 Schilderen, tussen enscenering en werkelijkheid, Frank Hutchison

Door de lessen in de Vakscholing heb je allerlei technische vaardigheden ontwikkeld, waarmee je een overtuigend schilderij kan maken. In groepjes en individueel worden regelmatig gesprekken gevoerd over één van de schilderijen die je recent gemaakt hebt. Hoe is dat schilderij ontstaan en welke beweegredenen gingen daaraan vooraf. Had je van tevoren verwachtingen en zijn die tijdens het maakproces uitgekomen nu het schilderij voltooid is? Of zitten er aspecten in die technisch of inhoudelijk sterker hadden gekund? En kunnen jouw medestudenten jou daar positieve feedback over geven?

In de 15 lessen worden ook regelmatig afbeeldingen van schilderijen van klassieke en hedendaagse figuratieve

schilders bekeken. Wat zijn hun thema's, hoe hebben zij die geschilderd en wat merk je daarin op. Welke eigen oplossingen hebben zij ontdekt en toegepast. Wat vertellen deze schilderijen van die schilders over de verbeelding van de ons omringende werkelijkheid. En zitten daar aspecten in die ook bruikbaar zijn voor je eigen werk? In de lestijd is verder ieder met zijn eigen schilderij bezig of met de voorbereidingen daarvan. In de les komt het maakproces aan de orde.

Bij het maken van een portret of het schilderen van objecten is er altijd sprake van een opstelling. Je wordt gestimuleerd in je eigen werk met het maken van insceneringen te gaan experimenteren. Met als doel om daar nieuwe mogelijkheden in te ontwikkelen. Verder wil ik jullie stimuleren om het eigen kleurgebruik verder uit te breiden.

Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader

Masterscholing 1

N.B.: In de kolom competenties staan letters vermeld, deze verwijzen naar de zes artistieke kunstenaarsrollen uit het leerplan (<https://klassiekeacademie.nl/leerplanka>).

Programma Leeruitkomsten Masterscholing 1: De student laat een proces van onderzoek en verdieping zien in de teken-, schilder- en grafiekwerken naar eigen thema's. De student toont voortschrijdende ontwikkeling op basis van de gekozen keuzevakken.		
Kennis (K)	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
	<u>Eerste semester</u>	
Grafische technieken, Eline Brontsema, Marieke Keuken, Reinder Homan	<i>Hoogdruk:</i> De student heeft kennis van de reductietechniek, het drukwerkproces en de drukgangen bij de houtsnede. <i>Diepdruk:</i> De student heeft kennis van de methodiek van werken met de lijnets en eventueel de aquatint. <i>Vlakdruk:</i> De student heeft kennis over het greinen van een steen, de verschillende technieken van tekenen en schilderen op de steen en het mixen van technieken.	B, C
Portret in opdracht, Dorien Kuiper	De student heeft kennis van de kaders voor het werken in opdracht van een opdrachtgever.	B, C, D, F
Model in de ruimte, Joost Doornik	De student heeft kennis van vorm, ruimtelijkheid en perspectief en is zich bewust dat een persoonlijke visie op het model in de ruimte kan worden ontwikkeld.	A, B, C, D
Ideeontwikkeling, Xandra Donders	De student is zich bewust dat vanuit het ambacht naar een eigen ideeënwereld gewerkt wordt en dat daarmee een persoonlijke beeldtaal ontwikkeld wordt. De student krijgt inzicht in de beeldende mogelijkheden en beperkingen.	A, B, C, D
Schilderen, eigen ontwerp en de weg ernaar toe, Peter Hartwig	De student heeft kennis wie hij als schilder is en op welke wijze effectief te werk kan worden gegaan. De student heeft kennis van de eigen kwaliteiten en valkuilen. De student heeft kennis van het opspannen van doeken.	A, B, C, D, F
Gelaagd schilderen: van drager tot en met vernis, Stijn Rietman	De student heeft kennis van het prepareren van dragers, het opzetten van een onderschildering en het gebruik van mediums en vernissen. De student weet op welke wijze meerdere verflagen elkaar kunnen beïnvloeden.	A, B, C, D
Model, Rachel Dieraert	De student heeft kennis op welke wijze basiselementen van het modelschilderen en -tekenen zoals proporties, tonaliteit, kleurgebruik en compositie nog meer te integreren of te verdiepen zijn. De student is zich bewust waar zij/hij de focus wil leggen.	A, B, C, D

Modelschilderen, Paul Boswijk	De student heeft kennis van: Clair/Obscur, plooval, stofuitdrukking, glans, weerkaatsing bij het schilderen naar model. De student heeft kennis van het maken van bruikbare foto's, de gevaren, valkuilen en regelrechte fouten daarbij. De student heeft kennis van doek opspannen, lijsten maken, vergulden, passe-partout Snijden.	A, B, C, D
Dier & Mens: beweging, bouw en toegepaste anatomie, Robin d'Arcy Shillcock	De student heeft verdiepte kennis van de anatomie en beweging van mens en dier. De student is zich bewust dat je je vermogen tot inleven en verbeelding kan verdiepen. De student heeft kennis van de voordelen en valkuilen van het werken naar foto's.	A, B, C, D
Schilderen, het landschap, de stad, het plantsoen en het café, Peter Hartwig	De student heeft kennis op welke wijze de student in een schilderij gebruik kan maken van licht, sfeer, ritme en dynamiek. De student heeft kennis van ruimtesuggestie.	A, B, C, D
Schilderen, met extra aandacht eigentijdse onderwerpen, Stijn Rietman	De student is zich bewust dat de keuzes wat je in beeld brengt afhangen van de beantwoording van een aantal essentiële vragen. De student heeft kennis van soorten composities, de kunst van het weglaten, het verstilde stilleven, de trompe l'oeil, lichtsoorten, hedendaagse onderwerpen, zwart/wit en kleuren.	A, B, C, D
Het binnenste buiten, Joyce Eijkhout	De student is zich bewust dat voor de ontwikkeling van je eigenheid de integratie van alle vaktechnische onderdelen noodzakelijk is. De student heeft kennis van het analyseren en ontleden van een schilderij, zodat de bewuste keuzes van palet, vorm, licht, ensceneringen en restruimte verwoord kunnen worden.	A, B, C, D
Schilderen, tussen enscenering en werkelijkheid, Frank Hutchison	De student heeft kennis van de mogelijkheden het eigen kleurgebruik uit te breiden en ensceneringen toe te passen.	A, B, C, D
Vaardigheden (V)	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
	<u><i>Eerste semester</i></u>	
Grafische technieken, Eline Brontsema, Marieke Keuken, Reinder Homan	<i>Hoogdruk</i> : de student is in staat met de reductietechniek een kleuren houtsnedeprent te maken op basis van een tekening. <i>Diepdruk</i> : de student is in staat in persoonlijk handschrift een lijnets of aquatint te maken. <i>Vlakdruk</i> : De student is in staat via één- of tweekleuren een steendruk te maken.	B, C, D
Portret in opdracht, Dorien Kuiper	De student toont aan de hand van fictieve opdrachtsituaties in staat te zijn een portretopdracht uit te voeren, waarbij de student laat zien procesmatig te kunnen werken.	B, C, D, F
Model in de ruimte, Joost Doornik	De student is in staat met eigen stijl en vormtaal een natuurlijke synthese te verwezenlijken tussen het model en de ruimte in een schilderij.	A, B, C, D

Ideontwikkeling, Xandra Donders	De student laat in de werkstukken een persoonlijk ontwikkelde beeldtaal zien met oog voor compositie en expressie. De student kan keuzes maken in thematiek, werkwijze, referenties en inzichten.	A, D, E, F
Schilderen, eigen ontwerp en de weg ernaar toe, Peter Hartwig	Op basis van de leerwens van de student is de student in staat om effectief te werken aan het aanscherpen van inzichten en vaardigheden van werken op met als thema interieur, stillevens, stedelijke motieven of landschap. De student kan een doek opspannen.	A, B, C, D
Gelaagd schilderen: van drager tot en met vernis, Stijn Rietman	De student is in staat een schilderij in meerdere elkaar beïnvloedende lagen te maken, waarbij compositie, stofuitdrukking en plasticiteit centraal staat. De student is in de staat de verworven kennis over het prepareren van dragers, het opzetten van onderschilderingen en het gebruik van mediums en vernissen toe te passen.	A, B, C, D
Model, Rachel Dieraert	De student is in staat om de basiselementen van het modelschilderen onderzoekend en corrigerend in de werken te integreren en laat zien waar de student de focus wil leggen.	A, B, C, D
Modelschilderen, Paul Boswijk	De student is in staat het lijnenspel in een lichaam, lichaamshouding, gezichtsuitdrukking en de dynamiek van de beweging in een werk subtiel te laten zien, zonder gebruik van grote gebaren en uitdrukkingen te maken. De student laat zien van groot naar klein te kunnen werken.	A, B, C, D
<u>Tweede semester</u>		
Dier & Mens: beweging, bouw en toegepaste anatomie, Robin d'Arcy Shillcock	De student kan werken met verschillende materialen maken en laat door verdieping van inleving en verbeelding zien hoe mens en dier naar opbouw, naar beweging, naar expressie en zo mogelijk ook naar de "psychologie" tot hun recht komen.	A, B, C, D
Schilderen, het landschap, de stad, het plantsoen en het café, Peter Hartwig	De student is in staat werken te maken waarin licht, sfeer, ritme, dynamiek, ruimtesuggestie een rol zullen spelen. Zowel op locatie als in het leslokaal wordt getekend en geschilderd.	A, B, C, D
Schilderen met extra aandacht eigentijdse onderwerpen, Stijn Rietman	De student laat aan de hand van werken zien dat de technische vaardigheden zijn verdiept, dat nagedacht is over de sfeer en de getoonde beelden in het schilderij. De student laat daarbij zien te kunnen inzoomen of zaken te kunnen weglaten, sfeer te kunnen oproepen en kan aangeven waarom.	A, B, C, D
Het binnenste buiten, Joyce Eijkhout	De student is in staat modelschilderijen te maken met een bewuste keuze van palet, vorm, licht, enscenering en restruimte, een schilderij waarin emoties gestalte zijn gegeven.	A, B, C, D

Schilderen, tussen enscenering en werkelijkheid, Frank Hutchison	De student is in staat een overtuigend schilderij te maken waarbij extra aandacht aan kleurgebruik en enscenering is besteed.	A, B, C, D
Attitude (A)	De student laat een onderzoekende houding zien. De student laat zien zich te willen en kunnen verdiepen en laat daarbij ontwikkeling in leervermogen zien. De student laat zien keuzes te kunnen maken in wat voor kunstenaar hij wil worden, toont te verwachten eigenheid op niveau Masterscholing 1.	Competenties A, B, C, D, E, F

TOETSINGSKADER, BEOORDELINGSKADER MASTERSCHOLING 1

De student laat een proces van verdiepende ontwikkeling in vakmanschap zien aan de hand van werkstukken naar eigen thema's. De student toont deze ontwikkeling met eigentijdse opvattingen en ideeën en de groei van een eigen beeldtaal op basis van de gekozen keuzevakken.		
	Onvoldoende	Voldoende
Kennis (K)	Laat (meer dan) onvoldoende kennis zien van de lesgebieden in de gekozen keuzevakken.	Laat (meer dan) voldoende kennis zien van de lesgebieden in de gekozen keuzevakken.
Vaardigheden (V)	Laat (meer dan) onvoldoende ontwikkeling/verdieping in technieken, vaardigheden en beeldtaal zien in voorstudies, schetsen en werkstukken op basis van de gekozen keuzevakken.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling/verdieping in technieken en vaardigheden zien in voorstudies, schetsen en werkstukken op basis van de gekozen keuzevakken.
Attitude (A)	Laat onvoldoende een unieke gedrevenheid en onderzoekende houding zien en toont weinig tot onvoldoende vakmanschap en creërend vermogen. Toont weinig tot onvoldoende wil tot leren, samenwerken en performance.	Laat (meer dan) voldoende een unieke gedrevenheid en onderzoekende houding zien en toont meer dan voldoende vakmanschap en creërend vermogen. Toont de wil tot leren, samenwerken en performance.
Resultaat	(Meer dan) onvoldoende ontwikkeling om toegelaten te worden tot Masterscholing 2	(Meer dan) voldoende ontwikkeling om toegelaten te worden tot Masterscholing 2
Randvoorwaarde	De student heeft de lessen gevolgd De student heeft deelgenomen aan de tussenwerkbespreking	

Programma leeruitkomsten (PLU) en toetsingskader

Masterscholing 2

N.B.: In de kolom competenties staan letters vermeld, deze verwijzen naar de zes artistieke kunstenaarsrollen uit het leerplan (<https://klassiekeacademie.nl/leerplanka>).

Programma Leeruitkomsten Masterscholing 2:		
De student laat een proces van onderzoek en verdieping zien in de teken-, schilder- en grafiekwerken naar eigen thema's. De student toont de ontwikkeling tijdens een presentatie van de gemaakte werken op het referaat en het eindexamen aan de eindexamencommissie.		
Kennis (K)	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
	<u>Eerste semester</u>	
Grafische technieken, Eline Brontsema, Marieke Keuken, Reinder Homan	<p><i>Hoogdruk:</i> De student heeft kennis van de reductietechniek, het drukwerkproces en de drukgangen bij de houtsnede.</p> <p><i>Diepdruk:</i> De student heeft kennis van de methodiek van werken met de lijnets en de aquatint.</p> <p><i>Vlakdruk:</i> De student heeft kennis over het greinen van een steen, de verschillende technieken van tekenen en schilderen op de steen en het mixen van technieken.</p>	B, C
Portret in opdracht, Dorien Kuiper	De student heeft kennis van de kaders voor het werken in opdracht van een opdrachtgever.	B, C, D, F
Model in de ruimte, Joost Doornik	De student heeft kennis van vorm, ruimtelijkheid en perspectief en is zich bewust dat een persoonlijke visie op het model in de ruimte kan worden ontwikkeld.	A, B, C, D
Ideeontwikkeling, Xandra Donders	De student is zich bewust dat vanuit het ambacht naar een eigen ideeënwereld gewerkt wordt en dat daarmee een persoonlijke beeldtaal ontwikkeld wordt. De student krijgt inzicht in de beeldende mogelijkheden en beperkingen.	A, B, C, D
Schilderen, eigen ontwerp en de weg ernaar toe, Peter Hartwig	De student heeft kennis wie hij als schilder is en op welke wijze effectief te werk kan worden gegaan. De student heeft kennis van de eigen kwaliteiten en valkuilen. De student heeft kennis van het opspannen van doeken.	A, B, C, D, F
Gelaagd schilderen: van drager tot en met vernis, Stijn Rietman	De student heeft kennis van het prepareren van dragers, het opzetten van een onderschildering en het gebruik van mediums en vernissen. De student weet op welke wijze meerdere verflagen elkaar kunnen beïnvloeden.	A, B, C, D
Model, Rachel Dieraert	De student heeft kennis op welke wijze basiselementen van het modelschilderen en -tekenen zoals proporties, tonaliteit, kleurgebruik en compositie nog meer te integreren of te verdiepen zijn. De student is zich bewust waar zij/hij de focus wil leggen.	A, B, C, D

Modelschilderen, Paul Boswijk	De student heeft kennis van: Clair/Obscur, plooval, stofuitdrukking, glans, weerkaatsing bij het schilderen naar model. De student heeft kennis van het maken van bruikbare foto's, de gevaren, valkuilen en regelrechte fouten daarbij. De student heeft kennis van doek opspannen, lijsten maken, vergulden, passe-partout Snijden.	A, B, C, D
Ondernemerschap in de kunst, Renate Coenraad	De student heeft kennis van de kunstmarkt en de facetten van ondernemerschap in de kunst.	D, E, F
<u><i>Tweede semester</i></u>		
Dier & Mens: beweging, bouw en toegepaste anatomie, Robin d'Arcy Shillcock	De student heeft verdiepte kennis van de anatomie en beweging van mens en dier. De student is zich bewust dat je je vermogen tot inleven en verbeelding kan verdiepen. De student heeft kennis van de voordelen en valkuilen van het werken naar foto's.	A, B, C, D
Schilderen, het landschap, de stad, het plantsoen en het café, Peter Hartwig	De student heeft kennis op welke wijze de student in een schilderij gebruik kan maken van licht, sfeer, ritme en dynamiek. De student heeft kennis van ruimtesuggestie.	A, B, C, D
Schilderen, met extra aandacht eigentijdse onderwerpen, Stijn Rietman	De student is zich bewust dat de keuzes wat je in beeld brengt afhangen van de beantwoording van een aantal essentiële vragen. De student heeft kennis van soorten composities, de kunst van het weglaten, het verstilde stilleven, de trompe l'oeil, lichtsoorten, hedendaagse onderwerpen, zwart/wit en kleuren.	A, B, C, D
Het binnenste buiten, Joyce Eijkhout	De student is zich bewust dat voor de ontwikkeling van je eigenheid de integratie van alle vaktechnische onderdelen noodzakelijk is. De student heeft kennis van het analyseren en ontleden van een schilderij, zodat de bewuste keuzes van palet, vorm, licht, ensceneringen en restruimte verwoord kunnen worden.	A, B, C, D
Schilderen, tussen enscenering en werkelijkheid, Frank Hutchison	De student heeft kennis van de mogelijkheden het eigen kleurgebruik uit te breiden en ensceneringen toe te passen.	A, B, C, D
Vaardigheden (V)	Omschrijving van leeruitkomsten	Competenties
<u><i>Eerste semester</i></u>		
Grafische technieken, Eline Brontsema, Marieke Keuken, Reinder Homan	<i>Hoogdruk:</i> de student is in staat met de reductietechniek een kleuren houtsnedeprent te maken op basis van een tekening. <i>Diepdruk:</i> de student is in staat in persoonlijk handschrift een lijnets of aquatint te maken. <i>Vlakdruk:</i> De student is in staat via één- of tweekleuren een steendruk te maken.	B, C, D
Portret in opdracht, Dorien Kuiper	De student toont aan de hand van fictieve opdrachtsituaties in staat te zijn een portretopdracht uit te voeren, waarbij de student laat zien procesmatig te kunnen werken.	B, C, D, F

Model in de ruimte, Joost Doornik	De student is in staat met eigen stijl en vormtaal een natuurlijke synthese te verwezenlijken tussen het model en de ruimte in een schilderij.	A, B, C, D
Ideeontwikkeling, Xandra Donders	De student laat in de werkstukken een persoonlijk ontwikkelde beeldtaal zien met oog voor compositie en expressie. De student kan keuzes maken in thematiek, werkwijze, referenties en inzichten.	A, D, E, F
Schilderen, eigen ontwerp en de weg ernaar toe, Peter Hartwig	Op basis van de leerwens van de student is de student in staat om effectief te werken aan het aanscherpen van inzichten en vaardigheden van werken op met als thema interieur, stilleven, stedelijke motieven of landschap. De student kan een doek opspannen.	A, B, C, D
Gelaagd schilderen: van drager tot en met vernis, Stijn Rietman	De student is in staat een schilderij in meerdere elkaar beïnvloedende lagen te maken, waarbij compositie, stofuitdrukking en plasticiteit centraal staat. De student is in de staat de verworven kennis over het prepareren van dragers, het opzetten van onderschilderingen en het gebruik van mediums en vernissen toe te passen.	A, B, C, D
Model, Rachel Dieraert	De student is in staat om de basiselementen van het modelschilderen onderzoekend en corrigerend in de werken te integreren en laat zien waar de student de focus wil leggen.	A, B, C, D
Modelschilderen, Paul Boswijk	De student is in staat het lijnenspel in een lichaam, lichaamshouding, gezichtsuitdrukking en de dynamiek van de beweging in een werk subtiel te laten zien, zonder gebruik van grote gebaren en uitdrukkingen te maken. De student laat zien van groot naar klein te kunnen werken.	A, B, C, D
Ondernemerschap in de kunst, Renate Coenraad	De student kan zich presenteren aan de "markt" en de eindexamencommissie en de student is in staat een referaat te houden.	A, F
<u>Tweede semester</u>		
Dier & Mens: beweging, bouw en toegepaste anatomie, Robin d'Arcy Shillcock	De student kan werken met verschillende materialen maken en laat door verdieping van inleving en verbeelding zien hoe mens en dier naar opbouw, naar beweging, naar expressie en zo mogelijk ook naar de "psychologie" tot hun recht komen.	A, B, C, D
Schilderen, het landschap, de stad, het plantsoen en het café, Peter Hartwig	De student is in staat werken te maken waarin licht, sfeer, ritme, dynamiek, ruimtesuggestie een rol zullen spelen. Zowel op locatie als in het leslokaal wordt getekend en geschilderd.	A, B, C, D
Schilderen met extra aandacht eigentijdse onderwerpen, Stijn Rietman	De student laat aan de hand van werken zien dat de technische vaardigheden zijn verdiept, dat nagedacht is over de sfeer en de getoonde beelden in het schilderij. De student laat daarbij zien te kunnen inzoomen of zaken te kunnen weglaten, sfeer te kunnen oproepen en kan aangeven waarom.	A, B, C, D

Het binnenste buiten, Joyce Eijkhout	De student is in staat modelschilderijen te maken met een bewuste keuze van palet, vorm, licht, enscenering en restruimte, een schilderij waarin emoties gestalte zijn gegeven.	A, B, C, D
Schilderen, tussen enscenering en werkelijkheid, Frank Hutchison	De student is in staat een overtuigend schilderij te maken waarbij extra aandacht aan kleurgebruik en enscenering is besteed.	A, B, C, D
Attitude (A)	De student laat een onderzoekende houding zien. De student laat zien zich te willen en kunnen verdiepen en laat daarbij ontwikkeling in leervermogen zien. De student laat zien keuzes te kunnen maken in wat voor kunstenaar hij wil worden, toont te verwachten eigenheid op niveau Masterscholing 2.	Competenties A, B, C, D, E, F

TOETSINGSKADER, BEOORDELINGSKADER MASTERSCHOLING 2

De student laat een proces van verdiepende ontwikkeling in vakmanschap en eigenheid zien aan de hand van op het eindexamen getoonde werkstukken naar eigen thema's. De student toont deze ontwikkeling met eigentijdse opvattingen en ideeën en de groei naar een eigen beeldtaal. De student heeft in Masterscholing 1 en 2, naast het verplichte vak Ondernemerschap in de kunst, minimaal 6 keuzevakken gekozen.		
	Onvoldoende	Voldoende
Kennis (K)	Laat (meer dan) onvoldoende kennis zien van de lesgebieden in de gekozen keuzevakken.	Laat (meer dan) voldoende kennis zien van de lesgebieden in de gekozen keuzevakken.
Vaardigheden (V)	Laat (meer dan) onvoldoende ontwikkeling/verdieping en eigenheid zien bij voorstudies, schetsen en werkstukken op basis van de gekozen keuzevakken.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling/verdieping en eigenheid zien bij voorstudies, schetsen en werkstukken op basis van de gekozen keuzevakken.
Attitude (A)	Laat onvoldoende een unieke gedrevenheid en onderzoekende houding zien en toont weinig tot onvoldoende vakmanschap en creërend vermogen. Toont weinig tot onvoldoende wil tot leren, samenwerken en performance.	Laat (meer dan) voldoende een unieke gedrevenheid en een onderzoekende houding zien en toont meer dan voldoende vakmanschap en scheppend vermogen. Toont de wil tot samenwerken en performance.
Resultaat	Laat (minder dan) onvoldoende ontwikkeling en onderscheidend vermogen zien om te slagen voor Masterscholing 2.	Laat (meer dan) voldoende ontwikkeling en onderscheidend vermogen zien om geslaagd te zijn voor Masterscholing 2.
Randvoorwaarde	De student heeft voldaan aan alle eisen uit het eindexamenreglement	

